

Savez Rusina Republike Hrvatske • Сојуз Русинах Републики Горватской

Нова Думка

ISSN 0351-3181

BROJ
ЧИСЛО

197

GODINA
РОК

XLVI

1/2017

СТРЕТНУЦЕ НА ТРОКРАЛІ

Союз Русинох Республики Горватской и КУД "Осиф Костелник" Вуковар по перши раз того року организовали новорочне дружене Руснацох. На тото дружене, лёбо як у поволанки пише закуску, поволали Руснацох хтори жиу у городу Вуковару. Жадане як Союзу, та так и Дружтва, було же би ше наших людзох дакус озберало, а поготов гетвих хтори нє члени Дружтва, же би ше упознали и дознали ше о тим як други жиу и пестую свой мацерински язык и культуру. Можебуц даєдни длуго и нє прегварели по руски цо завиши од окружения у хторим жиу.

Було питане як дойсц до тих людзох. Кед ше кус презнали и подоставали адреси, Руснацом попосилани поволанки по пошти. На стретнуце ше одвало 10% поволаних, зоз чим организаторе за перши раз задовольни. Стретнуце ше отримало у просторийох Союзу на першим поверху у святочней сали. За дзень отримована выбраны 06. януар у пополадньовых годзинах на швето Богоявления лёбо

Вуковарчане на Трокралі у просторийох Союзу Русинох РГ

Трокральох, прето же то и державне швето у Республики Горватской , та же би могли присц и гевти хтори робя. Шицких присутних привитали предсидентль Дружтва Владо Русин и предсидентлька Союзу Дубравка Рашиянин, хтора бешедовала и о тим цо Союз

Тамбурови
оркестер
КУД «Осиф
Костелник» и
дуэт Кристиян
и Клара
Миклош

Бешеда и розвага за початок рока

Соло писня Клари Миклош

Привітне слово предсидентельки
Союзу РГ Дубравки Рашиянин

роби. З часци була залапена и тема асиміляциї, а до ней ше уключели и госци.

Єднай лєгкой и диялговей атмосфери помогли гудаци, члени музичнай секції Дружтва: Владо Русин, Ренато Миклош, Матей Бурчак и Витомир Гарди, як и солисти брат и шестра Миклошово, Клара и Кристиян.

Задумка организаторох поволовац Руснацох и на други дружтвени збуваня.

Любица Гаргай

BROJ
ЧИСЛО

197

GODINA
РОК

2017.
XLVI

“NOVA DUMKA”

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>
savezrusina@gmail.com
novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428-342

IBAN HR1623400091110057465

Tiskak: Proventus Natura d.o.o. Cerna

Naklada: 800 primjeraka

“НОВА ДУМКА”

Видава: Сојуз Русинох РГ

<http://www.savezrusina.hr>
savezrusina@gmail.com
novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За видавателя: Дубравка Рашиљанин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93

Тел. / факс. 032 428-342

IBAN HR1623400091110057465

Друкче: Провентус Натура д.о.о. Церна

Тираж: 800 прикладніки

Tiskano – Друковане
03 / 2017

Cijena
Цена

10

Kuna
Куни

Rukopisi se ne vraćaju.
Objavljeni prilozi se honoriraju.

Рукописи ше не врачаю.
Обявени прилоги ше гонорую.

SADRŽAJ - ЗМИСТ

IZ RADA NAŠIH DRUŠTAVA - ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ДРУЖТВОХ

Стретнуће на Трокралії	2
Татјана Миклош – нова председатљка КУД-а Руснацох Осиек	8
Ише једно успишне сотрудништво - Миклошевски школяре рецитовали у Осијеку	10
Крачунски концерт у Миклошевцу	11
Валентиново у Ријеки	12
Отимана програма „Крачунска радосц“ у Петровцу	13
Весело до рана	18
Представљање књижки Миколи Папа	35

DRUŠTVO I POLITIKA - ДРУЖТВО И ПОЛИТИКА

Održana je 72. sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske	4
Отимана звитна схадзка Координацыя рускай национальнай меншини Рэспублікі Гарватацкай	5
Тродњова едукация за РПНМ у Осијеку	6
Руснаци ше не кандидовалі, выбрані Кайтазі	7
Отимана Звитна скupштина Рады рускай национальнай меншини општні Богдашовцы	7

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA - ЗОЗ ДУХОВНОГ ЖИВОТА

Крачун у Осијеку	14
У Ријеки преславени Крачун	14
Кому дзвон дзвоні?.	15

LITERARNA STRANICA - ЛИТЕРАТУРНИ БОК

Твоя ласка - Твоја мілост	16
Гомбуля	16
Ночні пісні	16

IZ RADA SAVEZA - ЗОЗ РОБОТИ СОЮЗА

Етнографска збирка у Петровцу отворела својо дзвери за «Ноч музею»	17
Визначени два рошніци и Медзинародны дзень мацеринскага языка	21

IZ NAŠIH MJESTA - З НАШИХ МЕСТОХ

Микола М. Коциш – лингвист и писатель	22
Професорка немецкого языка у пенсії Єлена Хранилович, народзена Сивч, активна у КУД Руснацох Осиек и у своім 77. року	24
Дакеди було.....	27
Енкаустика – техніка уметніцкого виражавання	28
Zašto ljudi pomažu jedni drugima?	29

STARE FOTOGRAFIJE - СТАРИ ФОТОГРАФІЇ

90 роки од народzenia о. Владимира Гаргая	26

RECEPT - РЕЦЕПТ

Пражена квашена капуста и ғомбовцы зоз сланіну	26

PUTOPIS - ДРАГОПИС

Стари и нови главни город Польскай – романтични Краков и интересантна Варшава	30

POLJOPRIVREDA - ПОЉОДЛСТВО

Най ше чує и други бок – Audiatur et altera pars!	32

PETROVCI KOJI NESTAJU - ПЕТРОВЦИ ХТОРИ НЕСТАВАЮ

Продукция и чуване поживи при Руснацох	33

SPORT - СПОРТ

Найважнейше войсц до висшого рангу	34
Турнири у бели у Петровцу	34

Насловни бок: Балатинац «Городски подшніжніки»

Остатній бок: Звонко Костелник: Сільвестер Макаї, 2006. рок «Жима»
(зоз подобового скарбу Союзу Руснох РГ)

UREĐNIŠTVO: Vera Pavlović (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ksenija Ljikar i Danijel Vašaš

SAVJET UREDNIŠTVA: dr. sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Ljubica Harhaj, Marijana Džudžar, Zlatko Hirjovati, Joakim Erdelji i Vera Pavlović

LEKTORI: Marija Vuilić (rusinski jezik), Lesya Mudri (ukrajinski jezik), Andreja Magič (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1), "Nova dumka" је уписана у evidenciju glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЯ: Вера Павлович (главна и одговорна редакторка), Агнетка Балатинац, Ксения Лјикар и Данијел Вашаш

СОВИТ РЕДАКЦИИ: д. ф. н. Оксана Тимко Ђитко (предсједница), Љубица Гаргай, Маријана Џудџар, Златко Гирјовати, Јаким Ерделји и Вера Павлович

ЛЕКТОРЕ: Марја Вулић (русински језик), Леся Мудри (украјински језик), Андреја Маѓоч (хрватски језик)

Друковане помага Совет за национални меншини Републике Горватске.

На вимагање Сојузу Русинох и Українцох Републики Горватске са Решењем Министарства информована Републики Горватске од 15. јануара 1992. року (УЧ. 523-92-1) "Nova dumka" уписана до евиденцији јавних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источасно и становиско редакције лебо видавателя.

ODRŽANA JE 72. SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE HRVATSKE

9. VELJAČE. 2017. GODINE U ZGRADI VLADE REPUBLIKE HRVATSKE, TRG SV. MARKA 2, ZAGREB

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske 09. veljače 2017. godine održao je 72. sjednicu u zgradi Vlade Republike Hrvatske Trg Sv. Marka 2, dvorani 121/I u Zagrebu. Uz nazočnost većine članova Savjeta i zastupnika gospodin Aleksandar Tolnauer predsjednik Savjeta za nacionalne manjine otvorio je sjednicu, pozdravio prisutne i predložio

DNEVNI RED :

usvajanje zapisnika sa 70 i 71. sjednice

1. Program rada Savjeta za nacionalne manjine za 2017 godinu
2. Poslovnik o radu Povjerenstva za raspodjelu sredstava nevladnim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za ostvarivanje programa kulturne autonomije nacionalnih manjina u području informiranja, izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programi koji proizlaze iz bilateralnog sporazuma i ugovora i prepostavke za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina

3. Informacije o prijedlozima programa udruga i ustanova nacionalnih manjina za ostvarivanje programa kulturne autonomije u području informiranja, izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programi koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora i programa stvaranja prepostavki za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina za 2017 godinu pristiglih na Javni poziv

4. Razno

Predloženi dnevni red i zapisnik sa 70 i 71. sjednice Savjeta za nacionalne manjine usvojen je jednoglasno

AD 1. Članovi Savjeta jednoglasno su usvojili Program rada Savjeta za nacionalne manjine za 2017 godinu

AD 2. Poslovnik o radu Povjerenstva za raspodjelu sredstava nevladnim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina članovi Savjeta usvojili su jednoglasno.

AD 3. Na javni poziv udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za financiranje programa kulturne autonomije pristiglo je 1123 prijedloga kojima se traži 53 miliona kuna, a proračunska sredstva za ovu namjenu iznose 31 milion, što je otprilike 45.000 kuna više nego prošle godine. Predsjednik Savjeta Aleksandar Tolnauer objasnio je da je ove godine prijavljeno nešto manje programa kao prošle godine i da je zatražena svota veća za 5,43 posto. Prijedloge je podnijelo 258 udruga i saveza, s tim da se njihov ukupni broj, ako uračunamo njihove sastavne jedinice od pododbora do ograna, kreće oko 500. Što se tiče programa informiranja, stiglo je 65 prijedloga u iznosu od 20,4 miliona kuna, a prvi put se prijavilo i 28 udruga koje zbog neudovoljavanja kriterijima do sada nisu imale to pravo naglasio je predsjednik Savjeta, ističući da će nadležna komisija izraditi prijedlog za dodjelu sredstava koji će na red za usvajanje doći krajem ožujka.

AD 4. Pod točkom razno dana je informacija od Saborskog zastupnika gosp. Roberta Jankovića o provedenom nadzoru nad utroškom sredstava doniranih od strane Savjeta za nacionalne manjine Savezu mađarskih udruga. Poslije kraće rasprave predsjednik A. Tolnauer svima se zahvalio.

Zvonko Kostelnik prof.

ОТРИМАНА ЗВИТНА СХАДЗКА КООРДИНАЦІЇ РУСКЕЙ НАЦІОНАЛНЕЙ МЕНШИНІ РЕПУБЛІКИ ГОРВАТСКЕЙ

На схадзки, отриманей у Вуковаре, були присутні предсідатель Ради рускай націоналнай меншини ВСЖ и предсідатель Координацыі Борис Бучко, предсідателька Ради рускай націоналнай меншини Городу Вуковару Лела Дітко, предсідатель Ради рускай націоналнай меншини Општини Богдановци Владімир Дудаш, предсідатель Ради рускай націоналнай меншини Општини Томповци Мирослав Лікар, Представителька рускай націоналнай меншини ОБЖ Агнетка Балатинац, член Совету за націонални меншини Рэспублікі Горватскай Звонко Костелник, члени Спортскага здружэння Спортскіх бавискоў Яша Баков (член Управнага одбору Звонімір Ерделі і члени Скупштні Славко Ждяняк і Янко Сопка), учителькі за рускі язык хторы робяя з дзецемі на Рутеніяды Наталя Гнатко і Леся Мудры, и тайомніца Координацыі Марияна Джуджар.

По дньовім шоре, хторы ёдногласно прилапепі, выбране роботне предсідательство, верификацийна комисія, запіснічаре и оверйоваче записніку.

Поднёшены звит о роботы Координацыі у 2016. року.

Координация рускай націоналнай меншини Рэспублікі Горватскай основана 17.11.2007. року зоз шедзиском у Вуковаре. После прилапіювання Статуту Координацыі, 17.12.2007. року и упісу до Рэгістру здруженью 04.03.2008. року, Координация почина з роботу.

Координация рускай націоналнай меншини РГ у 2016. року потримала шыцкі активносці радох и представітэльствах рускай націоналнай меншини у РГ, як и активносці КУД-ох и здруженьюх хторы пестую рускі язык, писмо, традицию и культуру.

Координация у 2016. року отримала штири схадзки.

- 21.05. отримана швэточна академія з нагоды преславі Дня Руснацоў РГ. Зоз манифестацію означена и 185. рочніца

досельваня Руснацоў на тоты просторы. Програма почала зоз покладаньем венца при Крижу и предлужена зоз промоцыю кніжкі «Народне облечиво бацванско-срімских Руснацоў».

У 2016. року були зме уключены до роботы Парнерскай Рады за подручне Вуковарско-срімской жупанії.

- 11.06. отримана 9. Рутеніяды у Старых Янковіцах

- 20.11. покладли зме венец на Меморіальнім теметове у Вуковаре з нагоды означавання страданя у Отечественай войні. Члени Спортскага здружэння Спортскіх бавискоў Яша Баков тиж так дали звит о своёй ровоты у 2016. року як и План за 2017. рок.

План роботы Координацыі за 2017. рок істи як и у 2016. року, окрем же пременене место отримована Рутеніяды.

Руска націонална меншина у РГ дійствує з помоцу Координацыі у хторей шыцкі ради и представітэль рускай націоналнай меншини РГ, а то: Рада рускай націоналнай меншини Вуковарско-срімской жупанії, Рада рускай націоналнай меншини Городу Вуковару, Рада рускай націоналнай меншини Општини Богдановци, Рада рускай націоналнай меншини Општини Томповци, Представітель рускай націоналнай меншини Городу Загребу и Представітелька рускай націоналнай меншини Осечко-Бараньскай жупанії.

Свойо плани обединіли зме до плану Координацыі (дотикаю ше правох зоз Уставнаго закона о правох націоналных меншин) зоз становісіком же лем так, з оглядом на число Руснацоў у Рэспублікі Горватскай спрам попису жителюх 2011. року, можеме обастац на тих просторох.

План роботы Координацыі:

Координация рускай націоналнай меншини РГ прави план роботы на одредбох Уставнаго закона о правох націоналных

меншинах и Закону о здруженьях, других предписаньях котры ушорюю права припаднікох націоналных меншин у РГ, одредбох медзинародных конвенцыях, декларациях и препорученьях, медзинародных целох и организациях хторы прилапела РГ и животных потребах и интересох рускай націоналнай меншини у РГ.

Координация ше будзе закладац за вітворйоване правох зоз Уставнаго закона о правох націоналных меншин.

Вітворйоване цільох Координация вітворуе зоз шлідуюціма активносцамі:

- Гледа информаціі о шыцкіх питаньях о котрих буду водзіц разправу работни цела представніцкого цела юнікі ло-калней и регионалней самоуправи, а дотикаю ше рускай націоналнай меншини
- Дава думане и предклады на програмы радиjsких и тэлевізійскіх станіцоў на державным, локальным и регионал-ным уровню хторы наменены рускай націоналнай меншини
- Організуе семінары, трибіны и ві-кладаня о защыце рускай націоналнай меншини
- Сотрудзує и повязує зоз подобніма ор-ганизациями у жемі и іножемстве
- Помага и развіва экономски потенци-али рускай націоналнай меншини
- Обезпечує шыцкі потребы информа-ціі о своёй роботы
- Помага у очуваню, пестованю и разви-ваню культуры, языка, писма, традыціі и віри рускай націоналнай меншини
- Сотрудзує зоз образовніма, научовні-ма, культурно-уметніцкіма установамі и дружтвами
- Помага роботу явного информаваня на рускім языку
- Развіва праксу службового хаснованя руского языка
- Видавальство на рускім языку
- Представяне и защыта культурно-исто-рийнага нашлідства рускай націонал-най меншини
- Окончує и другі діяльносці хторы у ин-тересы за Здружене у складзе зоз Зако-ном

У 2017. року, Координация у своім плану роботы ма:

- означаване Дня Руснацоў у РГ
- организаване 10. Рутеніяды
- надписы на рускім языку (школы и уліч-кі)
- промововане гербу, заставі и святоч-най пісні котры маме право хасновац у РГ од 2009. року. **Марияна Джуджар**

ТРОДНЬОВА ЕДУКАЦИЯ ЗА РПНМ У ОСИЄКУ

Уряд за людски права и права националних меншинох Влади Републики Горватскай, у рамкох проекту ИПА 2012 (ИПА компонента I – Помоц у транзиції и змоцньюваню институцыйох): Потримовка радом и представителем националных меншинох на локалним уровню, од 18. по 20. януар организава перши циклус троднёвой едукацыі на тему: Змоцньюване капацитетох радох и представительох националных меншинох за провадзене витворйована Уставнаго закону о правах националных меншинох (УЗПНМ).

Едукацию тримали едукаторе «WYG savjetovanje d.o.o.» у конзорциу зоз подприємством «Teched savjetodavne usluge d.o.o.», а провадзела представителька Уряду за людски права и права националных меншинох Влади Републики Горватскай. Едукация ше отримовала у готелу Валдингер у Осиєку од 9-17 годзин з урахованим полуудзенком и двома паузами за кафу. Шицки котри бываю далей од Осиєку (50 км), мали право на ноцоване з популансоном, а шицки мали право на полуудзенок.

Едукация финансавана зоз средствама Европскай униї, а софинансавана з боку Уряду за людски права и права националных меншинох Влади Републики Горватскай.

Пре нёвигодну хвилю котра залапела восток Горватскай праве теди кед ше отримовала едукация, було релативно мале число особох котри ше едуковали. През практични вежби могло ше научиц як провадзиц витворйоване УЗПНМ, а научело ше хасновац

Члени радох и представител€ НМ зоз преподавачами на першим циклусу троднёвой едукациі о Змоцньюваню капацитетох РПНМ за провадзене витворйована УЗПНМ у Осиєку

и веб апликації котри понукнути за провадзене витворйована права по УЗПНМ. Горе спомнуги подприємства розвили апликації з допомогу котрих Ради и представител€ националных меншинох (РПНМ) буду виполньовац формуляри котри ше годно анализавац у Уряду за людски права и права националных меншинох, а потым хасновац як миродавни документ при прикладаню документох за апликаване на средства Европскай униї у даяких проектох. Тиж през апликацию

на котрой отворени и форум за РПНМ, можліве медзисобо комуніковац. Правила на форуму ёднаки як и на других таких дружтвенных мрежох, а кажды член дастане свою приступну шифру.

Едукації ше отримую у пейзох регіоналных центрох и то у Беловару, Осиєку, Риєки, Задру и Загребе. Кед же дахто не може присц на термин котри у його регионалним центру, можліве ше порадзиц же би пошол до другого регионалного центру.

Трошкі драги тиж припознати, та би було хасновите же би цо веций представительох радох закончело тоти едукації. Важне надпомнунц же едукация през три дні тирва «од рана до вечара», а одвива ше през тидзень, през рботни дні.

Други циклус едукації у региональным центру Осиек отрима ше од 1. по 3. марец, а тема будзе «Змоцньюване совитодавних капацитетох РПНМ и улоги у локалним розвою». То будзе можебуц ище цікавша тема за РПНМ, бо ше годно дастац информации од компетентных людзох о конкретных проблемох з котрима ше стретаю Ради и Представител€ НМ, а медзі преподавачами, гварене нам, будзе і Любомир Мікіч, котрого веクшина позна ище з едукаційох о Уставнаго закону о правах националных меншинох.

Агнетка Балатинац

Члени радох и представител€ НМ на преподаваню

РУСНАЦИ ШЕ НЕ КАНДИДОВАЛИ, ВИБРАНИ КАЙТАЗИ

През 2016. рок у Републіки Горватській слуховали ще велі политични специфичносци котри вивітрели нових політичних лідерох у даскеліх найчисленніших політичних странкох. Меней числені, але замерковані з боку народу, достали нагоду участвовац у політичним живоце як парламентарні заступнікі, але заявела ще и політична платформа на котрой ще позберали независні кандидати котри аплюковали, односно вишли на парламентарні вибранки и достали достаточне число гласох вибераючох же би вошли до Собору, та аж и до коаліції котра створела парламентарну векшину.

Першираз од самостойносци Горватській, 11. септембра 2016. року отримани позарядово парламентарні вибранки за 9. зволане Собору РГ.

През 60 політичні странки и численіх независніх кандидатах, на вибранкох ще кандидували 2456 кандидати, аж 16 за 1 место соборского заступніка, а вибира ще их 151. Но кед ще ма на розуме привилегії котре токо место ноши, не чудне же телько кандидатах бо уж оддавна познате је мало того нєшкайши політичаре робя пре чесць и домолюбивосць, а веџей патра на сигурну плацу и ище сигурнейшу пензию по привилегованых предписанью. Не сцеме повесць же нет и гевтих чесних, гевтих котри ще закладаю за лепши живот гражданох котри их выбрали, але громада аферах котра провадзи праве тот фах, дава нам меней красну слику о гевтих котри би нам требали створиц лепши живот.

За 22 национални меншини котри припознати у Горватській, вибрани 8 заступнікі, од чого троме за сербску националну меншину, по єден за італіянску и мадярску, єден за ческу и словацку, єден за албанску, бошняцку, чарногорску, македонску и словенску националну меншину, та єден за австрійску, болгарску, нємецку, польску, ромску, румунску, русску, русийску, турску, українску, влашску и жидовску националну меншину.

Першираз на лоњских вибранкох не бул ані єден кандидат з боку нашей националней меншини.

Потенцијлни кандидати заключели же побиду по таких правилах,

дзе медзі 12 националними меншинами ромска ма вибераючо скоро телью келью их маю шицки други вєдно, нєможліве витвориц, а трошки кампанії значни та ще ніхто не кандидовал. Так у XII вибранковой єдинкі дзе припада и наша национална меншина, за заступніка нашей и ище 11 националных меншинах у тей групи вибрани Велько Кайтази.

З доступней биографії мож прочитаць же є народзены у Косовскай Митровици 14. фебруара 1960. року, а по фаху є инженер електротехніки (ВСС). То му треци мандат. Треба надпомнць же други тирвал лем даскельо мешаць бо пришло до позарядовых парламентарных вибранкох.

Об'єктивно, спатраючи стан такого заступнія тей групи у хторей и наша национална меншина, можеме заключыць же ще ніяка окремна повага не витворює праве за нашу националну меншину, а крем през зявіоване на культурных манифестаций, не замерковали зме ніякі закладаня за економски розвой kraju чиу националну меншину заступа заступнік з групи 12 националных меншинах, та аж ані даяку соціяльну програму прейг котрой би ще постарало о старшій популяції котра вше присутнійша на востоку Горватській дзе праве найвекше число и наших людох.

**Велько Кайтази,
соборски заступнік
австрійской,
болгарской,
нємецкой, польской,
ромской, румунской,
русской, русийской,
турской, українской,
влашской и
жидовской
националней
меншини**

**Жридло фотографії:
службово боки
Собору РГ**

Агнетка Балатинац

ОТРИМАНА ЗВІТНА СКУПШТИНА РАДИ РУСКЕЙ НАЦІОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ ОПШТИНИ БОГДАНОВЦІ

Пондзелок, 16. януара 2017. року на 19 годзин, у Петровцох отримана Звітна схадзка Ради рускей националней меншини Општини Богдановцы.

Шицких присутніх крашнє прывітал предсідатель Ради рускей националней меншини Општини Богдановцы, Владимир Дудаш, повінчавал им швета котри за нами и винесол дньовни шор:

1. Звіт о роботі Ради у прешлим 2016. року, як и план и програма роботы за тот чечуци 2017. рок

2. Организоване и пририхтоване Дзецин-

скога балу

3. Соорганизоване Ради у Ноци музеюх

4. Рижне

Були присутні члены: Янко Сопка, Златко Гарди, Желько Костелник, предсідатель Ради Владимир Дудаш, записнічарка Таня Гарди, Звонко Костелник, Томислав Рац, Желько Еделінски, Звонко Еделінски.

Першу точку, точнішее звіт о прешлорочній роботы пречитал предсідатель Ради, Владимир Дудаш, а веџий винесол и плановани діяльносци за тот 2017. рок. Зоз винешним звітом и планом роботы ёдногласно ще зложели шицки члены.

Найвеџей слова було у другей точки под котру була порада коло организованя уж традицыйного дзецинскога балу. Як даскельо роки по тераз, так ще и того року шицки члены Ради стараю пририхтац дзецински бал, а на тей схадзки одредзени и термин тогорочнога балу за нєдзелю, 12. фебруара од 13 годзин у дружтвеней сали Соколана. Уж традицыйно то бал за дзеци з

валалу, але и околных местах, понеже родичи зоз околіска хтори маю добру дзеку приводза дзеци. Винешени план ёдногласно усвоєни.

Треца точка дньовнога шора одошела ще на культурну манифестацию Ноци музеюх, котра ще організує по цалей Горватській, у кождым месце котре ма свой музей, та ще тиж так організує и у Петровцох. У валале ношитель организации Союз Русинох Републики Горватській у чіхі рамикох Етнографска збирка, позната як наш валалски музей, а тогорочна тематика руска музика и композиторе. Слово вжал проф. Звонко Костелник, тайонік Союзу Русинох РГ, котри на себе превжал векшину роботы коло шицкай организации Ноци музеюх у Петровцох. Члены Ради буду участвовац и помагац у соорганизованю планованого збуваня. План тиж так прилапени.

Под точку рижне бешедовало ще о прешлих и будущих збуваньох вязаних за Руснацох у околных местах.

Таня Гарди

Члены Ради рускей националней меншини Општини Богдановцы

ТАТЯНА МИКЛОШ – НОВА ПРЕДСИДАТЕЛЬКА КУД-А РУСНАЦОХ ОСИЕК

По фаху професор педагогії и психологии, на роботним месце психолога у Дзецинской заградки у Осиєку котра облапя коло 2700 дзэци розподзеленых до 27 дзецинских заградкох у прибліжно 120 групох. Прешлого року, 4. децембра, постала предсідателька КУД-а Руснацох Осиек, Дружтва котре добре профіловане и гоч малочислене, активне през вецеі секції уж 34 роки.

Представце ше нашим читательюм же би лепшее упознали нову предсідательку КУД-а Руснацох Осиек

- Народзена сом 21. новембра 1962. року у Вуковаре. Оцец Петро Миклош, Петровчанъ, квалификовани тишлір и мац Олга Костелник, родзена Миклошевчанка, робели у тедишинім Боровским гіганту гуми и обуї дзе было запошлено прейг 22 000 роботнікох. Брат Горан и я мали класичне дзецинство городских дзецох чийо родичи мали солидны приманя. Занімали зме ше з рижними активносцами и шицко ведно були досц «добри дзэци».

Татяна ёден рок трениравац рукомет, була член младих кемічарох, але найвецей ю цікавела культурно-уметніцкі активносцы.

- Попри горе написаного, була сом ак-

тивни рецитатор, занімала сом ше и з литературу, водзела сом програмы у школи, але моя наймилша и найзначнейша активносць и у дзецинстве и младосці було танцованае у фольклорнай групи КУД-а «Осиф Костелник» у Вуковаре.

Чо Вам найвецей остало у здогадованю зоз роботи КУД-а «Осиф Костелник» док сце були їх член?

- Одмалючка сом любела танцовац. Як дзевеццорочне дзвічче пришла сом даскельо раз патриц «вельких» як танцую и ту ме обачела Невенка Бесерменьова (шестра терашній предсідательки Союзу Русинаох РГ, Дубравки Рашиянин) и опітала ше ми чи бім и я любела танцовац? Потвердзела сом, а вона гварела же кед найдзэм у школі ище дас 5-6 таких малих як я, же нас вона будзе учыц. Понеже сом у класі була єдина Рускиня, а барз сом жадала танцовац, по голох ОШ «Степан Супанц» одвивала ше лобірованае за танцошох векше як при Горватох за уход до Еўропскай униї. Приведла сом их вецеі як думали же ше ми поспіши, а и Невенка приведла свою шестру и ище даскеліх зоз ОШ «II Конгрес» та зме почали учыц танцовац. Були ми то найрадоснейши часи. А кед зме почали наступац, виполніла ше шицки моё дзецински сни.

Танцавала сом по одход на факультэт, але сом не престала буц активна. Уключовала сом ше дзе было можліве, а дзе не требало так континуовано вежбац як на фольклору. Шпивала сом у хору и була уключена до рецитаторскай секції котру водзел проф. Якім Сабадаш.

Татяна у Вуковаре, мешац дні по дипломованю

Основну и средню школу Татяна закончела у Вуковаре, а вец рушела «до швета». Як сце ше одлучели пойсць школовац до Босни и Герцеговини, до Сараєва?

- Так случайно, же аж ані не за вериц як ёдна случайна розгварка може у даскеліх годзінох пременіц цек твойого живота. Була сом одлична школьнірка, ошлебодзена покладаня мату-

Татяна кед мала три и пол рока у Петровцох зоз шестриніцу

З ліва на право:
Дубравка Рашиянин,
предсідателька
Союзу Русинаох РГ и
Татяна Миклош, нова
предсідателька КУД-а
Руснацох Осиек

ри. Жадала сом студирац психологију и знала сом же будзем мушиц пойсц з Вуковару, но нігда сом не раздумовала же би то могло буц Сараєво.

Єдного вечара, нас три пайтashки котри зме жадали уписац психологију, нашли зме ше у варошу, а пришол нас привитац Синиша Главашевич котри бул кус старши од нас, але зме ше познали бо зме шицки ходзели до стредній педагогічнай школы у Вуковаре. Кед чул нашо раздумованя, предложел нам же бизме уписали психологију при Філозофским факультету у Сараєве, дзе вон уж студирал компаративну knjžovnoscц. Приповедал нам красни ствари о студентским живоце у Сараєве, та ше случело же нас три истей ноци одпутовали до Сараєва. И так я педагогију и психологију закончела на Філозофским факультету у Сараєве.

По законченим факультету Татяна живот препровадзowała як шицки млади, віше у руху за роботу, соботами вечаром у кафичу з дружтвом, а влєце на купаню на Дунаю.

- Мала сом щесца же сом почала робиц таю по дипломованю. Гоч то роками було на одредзени час, але було не-преривно. Од віше сом любела робиц з дзецми, а свою сом роботу нателью любела же сом часто оставала робиц и после роботного часу. Окрем своїй роботи водзела сом и танечну и новинарску групу, преподавала психологију роботи и дзецом и одроснутим на Роботніцким университету у Борове, а кед нікто не сцел заменіц класного єдиней проблематичнай класи, я ше прилапела и тей роботи.

Война Татяну одведла до іножемства.

- Нігда сом не плановала жиц у іножемстве. Мой брат пошол робиц до Верони (Італія) ище у априлу 1991.

Пред наступ з нагоди Дня Руснацох у РГ

року. Я го пошла нащивиц кед сом мала рочни одпочивок (теди сом уж робела у Осиеку), але понеже уведзена роботна обовязка на роботи, мушела сом ше врациц. Школа дзе сом робела була گранатавана, а ёден ғелер през заварти облак улєцел до моєй канцеларії. Барз сом ше бала остац. И нешка сом подзековна моєй колегіні котра ме нагварела най ше врацим гу братови док ше ситуація не змири. Помогла ми написац Молбу за спорозумне претартоване роботного одношения и так сом ше знова нашла при братови у Верони. Верела сом же то лем на кратки час, але то потирвало по 1999. рок.

Чули зме же сце медзи ридкима лєбо можебуц и єдини судски толмач за руски (русински) язык у Горватской. Яке Вашо искусство з тей роботи?

- Кед сом покладала испит за судскога толмача за італіянски язык, гледала

сом же би ми дали дошлебодзене буц толмач и за руски. Но понеже сом нігда не мала ані ёден случай, при обновіванню лиценци мушела сом одступиц од того. Цикаве же ме неодлуга потым гледали зоз Ради рускай національнай меншини у Вуковаре же бим прекладала особни карти, але вецей сом не мала лиценцы.

Кеди сце ше уключели до роботи КУД-а Руснацох Осиек?

Дзешка 2002. року сом достала інформацію же иснує хор. Почала сом приходзіц, але було ми барз чежко прилагодзіц роботу у рижних сменах на 3-4 школах дзе було коло 1500 дзецох, вечарши преподавання італіянскаго языка и проби у Дружтве, та сом не могла приходзіц поряднє, але оставала сом у цеку збуваньох кельо сом лем могла. Остатні роки приходзім поряднє и поряднє наступам.

Постали сце предсідателька Дружтва. Дружтво ма стаємни манифестації и стаємни активносци котри з вельким закладаньем ентузіястох аматерах барз успишно запровадзүе. У Предсідательству и предсідателька Союзу Русинох РГ, та ище даскелі длугорочні члены предсідательства, то велька потримовка. Яки Вашо плани за мандат хтори сце достали?

- Не лем же я постала предсідателька, але ше скоро пол предсідательства пременело. За тераз найважнійше же бизме ше консолидовали и постали добра екипа котра будзе зложно робиц на програмах котри ше запровадзую роками, але и на новых котри зме виплановали за тот рок. За тераз идзeme крохай по крохай...

Розварку водзела
Агнетка Балатинац

Члени КУД-а «Осиф Костелник» на вуковарскім балу 1980. року

ИЩЕ ЄДНО УСПИШНЕ СОТРУДНІЦТВО - МИКЛОШЕВСКИ ШКОЛЯРЕ РЕЦИТОВАЛИ У ОСИЄКУ

Городска и университетска библиотека Осиек каждого року означає Медзинародни дзень мацеринскага языка зоз манифестацыю «Фестивал языка» котра тирва веци дні. Еден зоз тих дньох вше резервовани за национални меншини, а того року то было организаване през красне читане наглас у котрим участвовали школски дзеци, припадніки националных меншинох.

На поволанку КУД-а Руснацох Осиек, а з потримовкы Представительки рускай национальнай меншини Осечко-бараньскай жупанії, Агнетки Балатинац, всботу, 18. фебруара, на oddзеленю за работу з дзецими и младими у просотрийх Городской и университетской библиотеки Осиек, Руснацох представляли Ксения Пап и Матей Мудри котрих приихала учителька Леся Мудри. Ксения рецитава рецитацию Григора Витеза «Як жиє Антун Тун» першэ по горватски, а веци и по руски, а Матей «Руснакова мац» автора Силва Ерделя.

Одволали ше 6 груп: Бараньске-руськиске дружтво приятельства, Руснаци, Албанци, Немци, Македонци и Мадяре.

Городска библиотека дзецом подзелела скромны дарунки, а Представителька рускай национальнай меншини рецитаторах и особи котры их провадзели ведно з учительку одведла на скромну закуску до Мек Дональду.

А.Балатинац

Госци з Миклошевцах на центральнай городской площи при познатай осечкоі скулптуры «група гражданох» зоз своіма домашнімі

Ксения Пап и Матей Мудри на годзині краснога чытаня наглас

Миклошевски школяре з учительку Леся Мудри и Сузану Биглбауэр, водітельку адзеляння за дзеци при ГІСКО

Дзеци и ўа родичи у очекованью краснога чытаня

Позберало ше красне чысле дзецих и слухачох а медзи іншіма и подпредсідателька Совету за національні меншини РГ Рената Тришлер

КРАЧУНСКИ КОНЦЕРТ У МИКЛОШЕВЦОХ

Крачун за веліх найрадоснейше швейто. То нагода стретнуц ше зоз родзину и пайташами, повешеліц ше, пошипивац коляди. За Руснацах Крачун значни ище и за очуване своеї традиції котра ше отримуе у веліх руских обицькох. Часто ше за того стараю и нашо культурно-уметніцки дружтва организуюци крачунски концерт.

У Миклошевцах, 26. децембра 2016. року, у организації Културно-уметніцкого дружтва „Яким Говля“ була отримана крачунска програма. Як и каждого року програма була крашне нащивена, а спомедзи госцюх були и председателька Союзу Русинох у РГ Дубравка Раствяянин, член Совіту за национални меншини РГ Звонко Костелник, заменікве начальніка Општини Томповцы Здравко Звонарич и Мирослав Лікар, бувши начальнік Општини, а нешка соборски заступнік Томислав Паненич и други.

На початку програми, котру водзели Ксения Пап и Міа Бучко, представили ше дзеци. Школьяре Подручнай школы у Миклошевцах котри ходза на наставу руского языка порихтали пригодни

Женска шпивацка група КУД «Яким Говля» Миклошевци

винчованки и коляди. Публику освобела наймладша участница Николина Бучко котра шмело наступела соло зоз крачунску шпиванку котру научела у оводи.

Попри Женскай шпивацкай групи домашнього дружтва, у програми зоз крачунскими шпиванками участвовали и Хлопска шпивацка група КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцах, церковни хор парохії св. Marii Magdaleni зоз

Томповцах и церковни хор младых зоз Берки.

Дружене и шпиване колядох предлуожело ше и после програми, а за добру атмосферу и загриване госцюх потрудзела ше и хлопска часц домашнього дружтва. Скорей и после програми госцом ше понукало варене вино и чай що допринесло веселому крачунскому разположению.

Леся Мудри

Водительска пара Ксения
Пап и Міа Бучко

Удатна дзецінска крачунска програма

Хор парохії св. Marii Magdaleni зоз Томповцах

Хлопска шпивацка група КУД
«Яким Гарди» зоз Петровцах

ВАЛЕНТИНОВО У РИЄКИ

З нагоди преслави Дня залубених – Валентинова у Риєки було весело и розшпивано, а отворена и вистава малюнкох и презентована руска поезия. У Риєки ше уж длугши час интензивно пестує Дзень залубених – Валентиново, хтори ше пестує у чесць христианского мученіка святого Валентина хтори умар 14. фебруара 269. року. О його живоце нєт вельо документи, а нєшкайши звичай преславяня Валентинова як Дня залубених ма корені у старим Риме у котрим ше 14. фебруар преславял на спомин богинї Юнони, заштитніци малженства и фамелій.

Нашо КД «Рушняк» Дзень залубених преславело у просториах КД «Босна» зоз поставяньем традицыйней вистави малюнкох и читаньем поэзії. Свойо малюнки виставел Владимир Провчи, а за туту нагоду выбрал нови малюнки квеца. Вистава охабела позитивни упечатки при нащивельгох од хторих даєдни и записаны до Кніжки упечаткох.

Члени Дружтва преширели красу дожица и на поеизию и смаки єдлох и красну вельку валентиновску торту хтору упекла Верица Провчайова.

Владимир Провчи

Отверане вистави КД «Рушняк» и «Вретено»

Весели председатель КД «Босна» Винконич

Часц учашнікох

Випатрунок вистави

Закуска

ОТРИМАНА ПРОГРАМА „КРАЧУНСКА РАДОСЦ“ У ПЕТРОВЦОХ

На перши дзень Крачуна, 25.12.2017. у сали „Соколана“ у Петровцах отримана традицыйна програма „Крачунска радосц“. Тата програма настала скорей веци роки з намиру упазнаваня и пестованя нашей богатей крачунскай традиції, у часох дзе ше колядоване часточко редукую на „два писньочки и три рецитациі“. Жадане нам было прешырьовац видогляди и освидомійовац шицкі генерацыі о велічэнносці и багатству духовнага и народнага скарбу вязаного за крачунски обычай, окреме колядованя у нашым народзе.

З оглядам на тематику, природны шлід тому бы бы ношитель организациі была грекокатоліцка парохия у Петровцах. На такі способ сцело ше праве коло обычайох вязаных за духовну традицию нашага народа вибіц одредзены пред'знаки котры бы служели за причину неуключована до намагання пестованя и чуваня того багатства котре нам шицким заєдніцке, а могло бы настац пре даяки другі, у тым случаю секундарны основы, о которых ше легітимно треба запытац, але не праве на таке вельке швeto. Сцело ше и же бы перши сотруднік, на уровні соорганизатора, у тей манифестацыі был валалски КУД „Іоакім Гарди“ як легітимны длугорочны нашліднік РНПД-а и незаобходни дияч на культурно-просвітнім уровню у нашым месце. Потримоваче програми то вшеліяк месни одбор котры тради-

**Школьяре ОШ «Антон Бауэр»
Подружнай школы Петровцы хтори
виучую руски язык и культуру**

Нащывітеле Крачунскаго концерту

цийно обезпечуе цеплу салу и з рока на рок даровател€ цеплого погара вареного вина або чаю, як и волонтере у пририхтованю сали за туту программу. Цо ше учашнікох дотика, концепт программы видзи интеграване шицкіх генерацыях Петровчаньох од найстарших до наймладших як приоритет без огляду на їх асоціативну припадносць, а не виключена можлівосьць поволовання и других госцох. Идея нам была зисц ше у тих днёх кед валал полни з домашнім и ўсім госцамі. Подружыц ше, зашпивац як що дакеды по обисцох колядовало и зоз тим уподполіц святочны Крачунски вечар.

Того року у крачунскай програми на-

ступели: Хлопска шпивацка група КУД-а „Іоакім Гарди“ зоз Петровцах, петровски школьяре котры нащывию наставу пестованя рускага языка и культуры у шицкіх возрастах, пририхтаны од учителькох пані Наталя Гнатковай и пані Ілоні Грецешиновай, шпиваче Дружтва „Руснак“, петровски хлопи котры шпиваю у УКПД „Іван Франко“ у Вуковаре, а познату писню „Циха ноц“ по руски соло одшпивал о. Владимир Седлак, парох.

Початок программы, як тому швеци, отворени зоз шпиваньем тропара швeta „Рождество твоё, Христе Боже наш“, а програма закончена зоз „Многая літ“. Петровска сала „Соколана“ была виполніта по остатнє место з домашнім шветом, чо лем знак же комунікация публики и тих ѿ наступаю остварена у подполносці уж веци роки за шором и же бы туту крачунскую программу и надалей требало отримо-вац.

Интоноване гімні

Члени УКПД «Іван Франко» Вуковар

Хлопска шпивацка група КУД «Якім Гарди» Петровци

КРАЧУН У ОСИЄКУ

Осєцки грекокатоліки и того року у своєй малій заєдніци, преславели Ісусово родзене з полну радосцу.

Службу Божу предводзел домашні парох, о. Любомир Стурко, а шпивали шестри Василиянки. Место казані о. Стурко прочитал крачунску винчованку котру крижевски владика, монс. Никола Кекич послал шицким грекокатоліком, а читали ю парохове по парохийох дзе службую.

По Служби Божей шицки остали у цер-

О. Любомир Стурко чита Євангелию

Вирни на крачунскай Служби Божей

кви и шпивали коляды предводзены

Хана Пешо и Матей Матус

зоз шестрами Василиянкамі. Познейше ше зоз гармонику приідружел Матей Матус, котры провадзел колядоване, та було ішце веселше, а вірни остали у пріємнай крачунскай атмосфері службей як то звичайно.

Другого дня Крачуна було мироване.
А. Балатинац

У РИЄКИ ПРЕСЛАВЕНИ КРАЧУН

У Риєки приіхтоване за преславу Крачуна одпочло мешац дні скорей. Чесни шестри у церкви святых Флориана и Севастияна крашнے оквицітели кризбан зоз швичочкамі и красніма керамічніма декорациямі. Віллю зме дочекали дома, а Свята Служба Божа отримана на перши дзень Крачуна, 25.12. 2016. на 17 годзін.

У дньових новинох Нови лист скорей того было обявене кеды ше будзе служиц Служба у церкви святых Флориана и Севастияна и яка Служба будзе. Без огляду же было барз жимно, паноцец Михал Сімунович пришол ведно з

паніматку и дзівку Міхаелу одслужиц нам крачунску Службу Божу.

На самей Служби Божей на 17 годзін назберало ше понад 10 вірнікох.

Шпіване колядох предводзела паніматка, а вірнікі ю провадзели. Крачунске наказоване паноцец отримал на рускім, українскім и горватскім языку. Нас Руснацох и грекокатолікох у Риєки мало и чкода же не пришли вірнікі зоз цалей Приморско-Горанскеі жупанії. Того року ше преславюе 10 рокі од служеня нашей Служби у Риєки, а о тым писали и новини Жумберацкі гласнік.

После Служби почасцели зме ше зоз ёдлами котры поріхтала Татяна Крамер и висликовали зме ше на памятку. Дзекуеме барз вельо паноцові Міхалові Сімуновичові и паніматкі Геленкі Сімуновичові на вітирвалосци у приходзеню цеком 10 роках зоз досц далекіх Крижевцох. 230 кілометри по діжджу, вітру и шнігу през Горски Котар знаю буц барз чежки, але наш паноцец нігда не прескочел Службу Божу, а ані не запожнел. Вірнікі зоз нашого краю му на тим барз подзековни же мали нагоду славіц Бога на своім, рускім языку, а так, наздаваме ше, остане и надалей. **Владимір Провчі**

Крачунска Свята Служба Божа у Риєки

Грекокатоліки зоз Риєки зоз паноцом Михалом Сімуновичом на Крачун у Риєки

КОМУ ДЗВОН ДЗВОНІ?

Кому дзвон дзвоні назва романа автора Ернеста Геминг'вея. Написани є на Куби у 1939. року. Тот роман єден з найуспишнієш творох у опусу спомнутого американського писателя. Назву як и епиграф за свой роман Геминг'вей превжал у форми цитату зоз XVII збирки медитативней поезії Джона Дона, лондонского поети зоз XVI століття. Тот би роман могол буц добра література за читане у тих, ище жимских дньох. У чаше кед ше здогадаме наших покойних (задушни соботи) стретнуце з нім витворено тему за рубрику з духовного живота. Каждодньово ше стретаме зоз дзвоненом дзвonoх. Воно часц нашого културологійного и духовного християнського милеа. Як на валалох так и у городох вецей раз у дню дзвони дзвоня и виволую нашу увагу з питаньом: „Кому дзвони дзвоні?“ Скорей як пробуємо дац одвіт на тото питане, можебуц би требало рушиц од того что то дзвони, як вошли до нашей християнской традиції, як постали ідентитет живей заєдніци вирних присутней у явним просторе и зоз тим постали средство комуникації котре, правда, можебуц технічно превозидзене у чаше модерней комуникативней технології, але змістово остава не-вихабліве у одредзених хвилькох живота человека-християнія.

Дзвон то єден метални звучни инструмент котри продукує одредзени тон. У комбинації з другими дзвонами може твориц одредзени акорд або мелодию. Ест вецей файти дзвonoх и рижни принципы іх поцагована. Искну два основни способы твореня звука: а) то цагане самого шерца дзвону (млаток котри бие по дзвону) док дзвон статични, б) або ше поцагує цали дзвон и на таки способ витворює звук. Перши ше способ видзи жридловши, други сучаснієши. Перши способ ше применює на Далеким и Блізким востоку и типично є баржей за дзепоєдни восточни традиції. Други способ дзвоненя розвил ше з часом у Европи. Пестую го шицки християнски традиції Востоку и Заходу и з іх мисионарским ділом розширил ше и по Новим швеце. Искну рижни дзвонарски традиції: кельтска (брітанска), медітеранска, германска, австроугорска – центрально европеска, итд. Тоти рижнородни традиції дзвонарства ше у дзепоєдних крайох любоморно чуваю и творя єдну окремосц и туристичну атракцию одредзеного места. На наших просторох случуе ше, нажаль, єдно „пролетерство“ по питаню дзвонарских обичаюх котри зме нашілдзели з австроугорской традиції. Пре рижни міграції з югу, нашо „цудзи“ пракси, котри по Загорю, Медзимурю и Заходней Горватской невихабліва часц жица, ту у нас постаю вше меней пестовані и так на место єдней уходзеней среднъевропескай пракси настава вакуум, т.е. ніч. Оправдане за таке дацо: а) вигварки пре урбани штредки у котрих неприкладно дзвоніц, б) вигварка на II ватикански собор и літургійну реформу (гоч ані реформа, ані

дзвонене не були тема Собору). Видзи ше же то баржей проблем з нефамелянносцу дзвонарской традиції котра, нажаль, вимера и остава зохабена на дзеку пароха и його сотрудникіох, гоч дакеди була строго з предисаннями одредзена.

Пракса дзвоненя старша од самого християнства. Ище у старых античных културох стретаме ше зоз хаснованью дзвonoх и дзвончкох у рижних, як култних, так и забавних и других явных нагодох. Дзвони при християнох у першим шоре хаснованы як медиум за зволоване на молитву. Дзвончкі ше могло найсц уж у катакомбох, але преширене хасноване дзвonoх почало при манастирох на Востоку и на Заходзе од VI ст. Дзвонело ше же би монахи зохабляли роботу або ноцну посцель и пришли до храму помодліц ше. Зоз часом и парохіяльни церкви почали од монахах преберац праксу дзвоненя.

Потым ше зоз дзвоненем почали зазначавац и часцы дня бо не мало кожде обисце годзину. Дзвоненя у функції заєдніци (пре огень, ляд, войну, вілів, молту итд.) були тиж состояна часц дзвоненя у прешлосци. У терашніосци тоту секундарну улогу дзвоненя превжали други институції и способы комуникації, а дзвоном осталася лем гевта перша, молитвено-духовна наменка.

Дзвони нешка дзвоня поволуюци три раз у дню на молитву: рано, на поладне и вечером. Таке ше дзвонене наволуе пацери. Дзвоні ше тиж и на зволоване на богослужіння. Од святочносци швета завиши и способ дзвоненя. Дзвоні ше и у самим богослужінню, зазнаваюци найсвяточнієши часци истого. Окреме крашнє кед у дзвоніци вецей дзвони и кед ше поцагуюци з руку творя рижни мелодіі дзвоненя. Велі кратки видео обробки на туту тему мож пренайсц на ютубу (youtube). Так як за дзвоніци ест присловка же то пальци Церкви котри упуцую на небо, исто так и за дзвони гуторя же то найвирнієши провадзаче каждой души од ёй родзеня по шмерц.

Цікаве же кажди дзвон як и человек ма свою фарбу гласу, ма свою форму, ма и своё меню. При „кресценю дзвonoх“ кождому ше дава меню, а воно и другие податки оставаю записані на самим дзвону. Найвекши дзвон нешка находзи ше у Москви и ма

195 тони. Воно не у функції, стої виложени у Кремлю. Найвекши дзвон котри дзвоні находзи ше у Келну и ма 25 тони. Найстарши дзвон у Р. Горватской котри ище віше дзвоні находзи ше на острову Рабу и походзи зоз 1290. року. Дзвон котри ма найлепши одгук на швеце наволуе ше Глориоза (Gloriosa), ма 11 тони и находзи ше у Ерфурту. Найвекши дзвон у єдней грекокатоліцкай церкви у Горватской дзе жио вирни векшином руского походзеня находзи ше у Петровцох. Воно ма коло 1,2 тони и каждодньово ше хаснue. О нім ошпивана и писня Славни петровски дзвон. Тиж по нім наволана централа манифестация Руснацох у Горватской Петровски дзвон.

У нашим народзе як и при других, зоз котрима зме дзелёли судьбу жица на Панонской ровнії, окрему чесц даваме дзвоненю за умартих. За умартих ше дзвоні, у першим шоре, як знак же хтошка зоз заєдніци вирних умар. То єден способ комуникації медзи членами вирской заєдніци у одредзенім месце, але не остава лем на тим. Кед дзвони дзвоня за умартим, должностні християнска прежегнац ше и помодліц за покойного. Сам дзвонар скорей як почина дзвоніц и сам ше жегна, а вец док вон дзвоні (нешка часточно и на електрификовани способ) и други ше уключую до молитви за упокой души.

Кому дзвони дзвоня зна ше спрам того кельо раз вельки дзвон оглашуе. Кед дзецко у питаню, мали дзвон оглашуе шмерц. Иншак ше дзвоні кед ше лем оглашуе же дахто умар, а иншак кед покойни лежи у валале и будзту и ховани. Теди ше дзвоні по кождих пацeroх, бо док покойни не поховани должностні християнска за нъго ше и модліц. Тиж так дзвоні ше лем особом на даяки способ повязаным з конкретну парохию. Або покойни там родзені и роснул, або там жил, або ў задлужел на даяки способ. Иншак би ше могло дзвоніц непрерывно бо вше дахто дахто умера, а смысл дзвоненя не у тим же би ше цагало дзвони гоч як и гоч кому пре логіку: „Я Вам то шорово заплацим“. Дзвон, зоз пребаченьем, не дзивка котра ше предава за пенеж. Дзвон купени, благословени, хаснue ше и отримуе за потреби одредзеней заєдніци вирних. Вирни у тим месце на дзвон и його дотримоване зберали. Так то у цалим швеце дзе ше трима звичай дзвоненя. Прето ше дзвоні там дзе шор дзвоніц, а не у теліх валалох за келі мам пенежу заплациц. Материялна ситуированосц не дацо що шме одредзовац способ предзваняня у єдним або другим случаю. Бо не дзвоні ше пре груби шлайбок, але пре поволанку на молитву за умартого. Чежко то дакеди розтолковац, тим чеже кед и дзепоєдни тому подиходза и на терху глібшого змісту дзвоненя, так як и паленя швичкох за покойних, видза лем гевтот економски – квантитативни. Вец наисце, на концу, поправдзе, человек ше так як и горе спомнүти Ернест Геминг'вей у своім роману пита: Кому то дзвон дзвоні?

ТВОЯ ЛАСКА

дзекуєм ци Господи
за кажде твоё слово
з хторим ме водзиш
през живот
з хторим ми указуєш
праву драгу

дзекуєм ци за кажды раз
кед скруцим
ти ме ніжно
и з любову опоминаш
и врацаш

дзекуєм ци за шицко добре
цо ми
з дня на дзень даваш
и нідопуш ми
же бим ше
оддзелела од Тебе

най ме Твоя ласка
занавше водзи

ТВОЈА MILOST

zahvaljujem ti Gospodine
za svaku tvoju riječ
kojom me vodiš
kroz život
kojom mi pokazuješ
pravi put

hvala ti za svaki put
kad skrenem
ti me nježno
i s ljubavlju opominješ
i vraćaš

hvala ti za svako dobro
koje mi
iz dana u dan daješ
i ne dopusti mi
da se ikada
odijelim od Tebe

nek me Tvoja milost
vodi zauvijek

НОЦНИ ПИСНІ

Векшина ми писньох
вноци написани,
ноци непреспани
зоз слизами залівани.

З терху обложени,
жальом провадзени,
а зоз шерца вишли
и на папер пришли.

Думала сом себе
дні буду преходзиц,
мою терху, жалі
гет буду одношиц.

Але не так було
як дні преходзяю,
моё шерцо жалі
баржей прицискаю.

Уж видзим же не так
того ше не стрешем,
свойо жалі, терхи
до гроба однешем.

Любица Гаргай

Мелания Пап

ГОМБУЛЯ

Моя ғомбуля отаргла ше з кризбана,
прекрашнє прикрашеного ядовца
на чесць Ісусового родзеня,
и закотуляла ше по коляї живота.
У ней швет, защищены з вонка,
притулени гу своєй визії з нука.
З пошвидшаньем ше котуляла ғомбуля
по добре уходзеней коляї,
вше швидше и швидше.
Не обачовала вецей квеце коло драги,
ані древка,
ані турню церкви хтора ше видзи з далёка,
привидзовало ше як же ше вецей не котуля
але тераз як же леци!
Круцини хтори ей живот кладол на драгу,
резала попрейга же би чим скорей ишла далёй.
Понагляло ше ей, понагляло барз!
А вец, на ёдней круцини, швидкосць була превелька,
инерция ю вируцела з коляї и закончела у парлагу.

Смутно чекала же ю дахто придзе виратовац,
але ғомбулю нікто не обачовал.
Чекала, чекала,
уж безнадійно чекала.
Людзе преходзели,
ғомбуля ше випинала,
з красу пробовала прицагнуц повагу
але нікто ше не застановівал.
Преходзел тадзи ёден чловек,
заблісло му цошка у парлагу,
зашол, а кед видзел ғомбулю,
замахнул з ногу, сцел ю копнуц далёй,
а вец обачел цинь цинки у жвератку ғомбулі.
Ніжно ю дзвінгнул, осторожно однесол дому
и положел на ядовец у дворе
же би ше у ней опатралі и цинка и мотиль,
и шнігова пахулька и ранша заря слунка.
Ғомбуля постала жвератко швета коло себе
як то и ми жвератко ёдни другим.

Агнетка Костелник Балатинац

Отримана державна культурна манифестація «Ноц музеюх»

ЕТНОГРАФСКА ЗБИРКА У ПЕТРОВЦОХ ОТВОРЕЛА СВОЙО ДЗВЕРИ ЗА «НОЦ МУЗЕЙОХ»

Пияток, 27. януара того року у цалей РГ ше отримовала уж традиційна культурна подія «Ноц музеюх» хтора подозумює розпатране шицких музейских просторах у нас, у чаше од 18 по 24 годзин кед и сам уход шлебодни. Тогорочна манифестація була пошвеченя афірмованю музичнай традиції. Рада рускей національнай меншини Општини Богдановци, Союз Русинох РГ и КУД «Яким Гарди» організовали тогорочну нащиву Етнографскай збирки у Петровцох.

З тей нагоди присутніх привитала

Владимир Дудаш

Янко Чордаш

векі з нагоди 90. рочніци народженя. Єй ентузіязем и любов гу аматерскому драмському животу остали у здогадованю веліх Петровчаньох.

Томислав Рац чита о роботи
Федора Лабоша

З нагоди 40. рочніци од шмерци др Федора Лабоша, першого автора рускей історії, присутним ше зоз даскліма словми обарцел Томислав Рац. Того року означую ше и 240 роки од сновання Крижевского владичества, о чим бешедовал петровски парох Владимир Седлак.

У музею госци ше могли окрипци зоз вареним чайом и коштовац нашо тардіційни єдла и лакотки – капущаніки, белюши, череги и пуканки хтори порихтали Петровчанки Генка Бурчак Бакич, Желька Голик и андя Ганя Бесермині зоз Вуковару. Вера Павлович

Привітне слово предсідательки Союзу РГ Дубравки Рашлянин

предсідателька Союзу РГ Дубравка Рашлянин зоз даскліма словами, а вец свою музичну творчосць представел Янко Чордаш, автор даскліх кнїжкох руских шшиванкох. Янкови Чордашови вецей як осемдзешат роки и зоз гармонику пайташуе понад 65 роки, алє нігда не бул професийни музичар. Без огляду на аматерски уроўень, велі генерації петровских гудацох научел основи граня, а написал и численни шшиванки и композиції. Часц своєй богатей програми указал пред нащивителями Етнографскай збирки. Здогаднул ше и веліх анеґдотах зоз власного живота вязаних за гудацох и наступи у рамикох КУД «Яким Гарди» зоз Петровцох.

Владимир Дудаш прочитал біографию петровской учительки Вири Гудако-

Затанцовало ше у нашим музею

Вечар Русинох городу Вуковару

ВЕСЕЛО ДО РАНА

У организації КУД "Осиф Костелник" Вуквар отримані 51. вечер Русинох городу Вуковару лебо бал. Бал отримани 28. януара, по традиції остатню суботу у януару мешацу, а і того року у святочній В&С сали на Саймишту. Були присутні коло 200 особи зоз рижних наших местох. То хвильково, окрем дзецинскаго балу, хтори ше отримує у Петровцах, єдини бал у нашим краю. Дақеди кажде культурно-уметніцке дружтво мало свой бал, а вец ту були бали як ўогньогасни, фодбалски, ловарски и подобни, алє випатра же тоти часи остали занавше за нами.

Медзі гoscамі були присутні Юрий Лисенко, заменік амбасадора України у Республики Горватской, Іван Пенава, городоначальнік Городу Вуковару, Ана

Живанович, прочалніца Управного оддзеленя за дружтвени діялносци, Лела Дітко. председателька Ради рускай национальнай меншини Городу Вуковару, Звонко Костелник, член Совету за национални меншини Республики Горватской, Дубравка Рашилянин, председателька Союзу Русинох Республики Горватской, Вера Павлович, редакторка руских виданьох при Союзу и Златко Мезеї, висланік городоначальніка городу Якова.

За приемну атмосферу постарали ше члени домашнього Дружтва и гosci зоз Руского Керестура. У культурно-уметніцкей програми наступели солисти Клара и Кристиян Миклош хтори одшпивали шпиванки "Моя мамка", "Писня Руснака" и "Били орго-

ни". Мишани хор одшпивал "Зре€ жито зре€" и "Дай нам Боже", а танечна секция одтанцовала "Руски народни танци" у хореографії Татяни Алерич. Наступ бул попровадзены зоз домашнім оркестром. Водитель оркестру Владо Русин, а водителька хору Мария Закалюк. Конферансу водзели Ивана Гнатко и Лорена Голик.

И того року була богата томбола хтору з найвекшим числом позберал Звонимир Барна. Главна награда була бициглa. Танцовани и танец шерца, а победнікі достали торту и вино. Салу украшали члени креативней секции "Прадки", док бал бул попровадзены и медийно з боку Горватской радиотелевизії.

Любіца Гаргай

Хор КУД «Осиф Костелник» Вуквар

У першим плану дует Кристиян и Клара Миклош

Часц руских танцох

Танечна секция Дружтва

Фамелія Дорогхадзи

Першу награду на томболі:
біциглу достала Таня Креніцьки

З ліва на право: Наталя Барна,
Оленка Поштич и Вера Павлович

Млади Руснаци Мирон Гнатко,
Витомор Гарди и Матей Бурчак

Наймладша на балу була Катарина
Закалюк

Танцювало ще помедзі столі

Танец у парох

Весели гості

Женска шпивацка
група КУД «Яким Говля»
Миклошевци

Преподаваня отримали Вера
Павлович и Звонко Костелник

Любица Гаргай

Хор КУД «Осиф
Костелник»
Вуковар

У організації Союзу Русинох РГ и КУ ВИЗНАЧЕНИ ДЗЕ

Внедзелю, 26. фебруара на 15 годzin, у порсторийох Союзу Русинох РГ у Вуковаре отримана святочна академія пошвецена двом рочніцом, 49. рочніци од сновання Союзу Русинох РГ и 49. рочніци сновання КУД «Осиф Костелник».

Тамбурови оркестер КУД
«Яким Гарди» Петровци

Публика

Преподаваня прицагли повагу

/Д «Осиф Костелник» у Вуковаре отримана святочна програма

І ДВА РОЧНІЦІ И МЕДЗИНАРОДНИ ДЕНЬ МАЦЕРИНСКОГО ЯЗИКА

ник» Вуковар, и Медзинародному дню мацеринского языка. Соорганизаторы академии были Союз Русинох РГ и КУД «Осиф Костелник».

Привітне слово у мене Союзу Русинох РГ и КУД-а «Осиф Костелник» дал председатель Союзу и председатель КУД «Осиф Костелник» Владо Русин. Вон наглашал же КУД «Осиф Костелник» основане 18. фебруара 1968. року, що була ключна причина можлівосци творення Союзу у гевти часи, понеже два найстарши культурно-уметніцки дружтва на тим просторе (КУД «Яким Гарди» Петровци и КУД «Яким Говля» Миклошевци) уж існовали, як треце КУД «Осиф Костелник» о тидзень зоз двома наведзенима Дружтвами твори Союз Русинох РГ.

Роботу и розвой Союзу Русинох РГ през перзентацию представел тайомнік Союзу Звонко Костелик.

Зоз його викладаня могло ще чуц же пейдзешат делегатах зоз шицких местах у хторих жило значнейше число Руснацох 25. фебруара 1968. року у Вуковаре основало Союз Русинох-Українцох Республики Горватской. Смужка медзи назвами народох 1973. року заменена зоз злучніком «и» и под назву Союз Русинох и Українцох здружене існовало по 2014. рок, кед назва заменена зоз терашнім меном Союз Русинох РГ. Основна ідея очуваня культурного и национальнога ідентитету Русинох на наших просторах осталася фундамент Союзу и през дзешатки роки розвивала ще перз розлични культурни, образовно-воспитни и информативни діялносци. На нас остава старане о зачуваню ідентитету и надалей у вимененых животных условий шветовей глобализаци хтора идзе на руку траценю особносци и асмилованю менших народох до велького по-при общей европскей нації. Терашня хвилька окреме значна пре малочисленосц Руснацох на наших просторах и тенденцию экономского однародзования младих хтори напушаю наш край пре роботу и разселю ще ширцом Европи дзе траца свой руски ідентитет. Тим векша одвичательносц на Союзу же би ще наша гарсточка не страцела у историйних бурйох и же би надалей чувала свой ідентитет и национальны скарб як ще нам удало през вецей як 180 роки по тераз.

Уводне слово о означаваню Медзинародного дня мацеринского языка дала Вера Павлович.

Медзинародни дзень мацеринского языка каждого року ще означає 21. фебруара од 2000. року у намири унапредзованя, учения и розвою мацеринского языка и стараня о язичнай культурнай рижнородносви и вечеязичносци.

Початок нас водзи до 1999. року кед на 30. зашеданю Главней скупштини УНЕСКА на предклад Бангладешу 21. фебруар проглашени за Медзинародни дзень мацеринского языка. Важносц того датума потвердзена 2001. року на 31. Главней скупштини и теди усвоена Декларация о культурнай розличносци у хторей у 5. члену пише: «Каждей особи ще муши оможлівіц виражоване и творене діло на языку хтори выбере, окреме на мацеринским языку.»

Од теди ще каждого року у швеце слави Медзинародни дзень мацеринского языка як ёдан зоз значних символох ровноправносци медзи народами (что, нажаль, у пракси ище вше не посцигнунте). У Республики Горватской спрам Уставу загарантавані людски права медзи котрима и парво на шлебодне виражоване национальнай и вирскей припадносци. До Уставу вошли 22 национални меншини. Национални меншини у нас маю право на службово хасноване языка у документох, на суду и у менованю топонимиі.

Преподаване и презентацию о языках у швеце оптимальна Мануела Дудаш. По ёй словах, точне число языкох хтори людзе нёшка у швеце хаснью непознate пре вецей причини, а ёдна з них и тата же ще беру розлични критериюми за ідентифіковане языкох и за розліковане языку и діялекту. На початку 21. віку преценене число языкох рушало ще од 3000 – 10 000, але число языкох зоз хторима ще бешедує то 6000 - 7 000. Векшина шветовых языкох ма бешеднікох у Азії и Африки. У Европи ёст коло 225 автохтони языки. Коло 500 языки у швеце вимера, а коло 1000 языки ма таке нёщесце же ёх бешедніки вше меней бешедую свой язык и тот ще язык вец чежко преноши на нови поколеня. Преценює ще же цеком 21. віку вимре половка языкох з котрима нёшка людзе бешеду.

Руски язык припада до индоевропскей фемилиі языкох, точнеше гу конару славянских языкох и находзи ще у категорії восточнославянских и заходнославянских языкох пре свойо специфичносци.

Под назву «Записане слово нігда не умера» Любка Гаргай отримала преподаване и презентацию у хторей начишела афірмованих авторох хтори цеком двацетого столітия писали и друковали свойо твори на руским языку. Намира була начишиліц найзначнайши мена руских авторох народзених у Горватской и повесц кущицко о ёх творчосци и биографії. На тот способ шицки присутни ще врацели на творчосц Митра Надя, Осифа Костелника, Блаженки Хорват, Мелани Вашаш – Олексовей, Силва Ерделя, Йозафата Колбаса, Штефана Гудака, Любки Сегеди Фалц, Меланиї Пап, Дюрії Лікара, Мирослава Киша, Ганчи Папандриш Гаргаї, Томислава Мишира, Владимира Антуна Превчия, Еугенії Врабец, Звонимира Барни, Агнети Бучко Паппаграї, Йоакима Пушкиша, Агнетки Костелник Балатинац, Весни Папуга Берец и Любицы Гаргай, чийо мена остали твардо урезани до скарбу руского языка и культуры наших Руснацох. У культурно-уметніцкей часци програми участвовали три найстарши сновательни Дружтва Союзу Русинох РГ. Зоз Петровского КУД «Яким Гарди» представел ще троchlени оркестер Дружтва зоз вибором руских народных шпиванкох.

КУД «Яким Говля» Миклошевци зоз традицыйно високу шпивацку квалитету представело ще зоз Женську шпивацку групу хтора виведла вецей писні.

Домашні и соорганизатор академии КУД «Осиф Костелник» виведло два писні («У лєшику при валале» Силва Ерделя и «Ей, не видно тот мой валал») у провадзеню тамбурового оркестру Дружтва.

Публика шпивала ведно зоз виводзачами, а дружене ще предложело и по законченю офиціальнай програмы. Наздаваме ще же славене родзеного дня нашого Союзу и означаване Медзинародного дня мацеринского языка постане традицыйне культурне збуване у Вуковаре.

Вера Павлович

МИКОЛА М. КОЧИШ – ЛИНГВИСТ И ПИСАТЕЛЬ

Зоз свою литературну творчосцу и роботу на развою нашого јазика и литератури Микола М. Коциш забера једно зоз највизначнейших местох медзи рускима писателями и просвітними роботніками.

гоч як го прицаговали књіжка и наука, але преходзи на виучоване ремесла прецизного механічара. Жадане за школу и науку сполнєли ше му аж по ошлебодзеню, кед 1945. року предлужує V и VI класу висшей гімназії и вец,

НА КОНЦУ ШКОЛСКОГО РОКА

Охабям це, мила школо,
На нездуги час,
А на ёшень знова придзем
Док поволаш нас.
Не забудзем твой слово
У бависку – знай.
Будзем моцніц свойо цело
През поля и гай.
Най ще до це швижи врацим,
Будзем зберац моц.
За бегане цали дзень мам,
А за спане ноц.
Здравствуй, школо! – крича дзеци –
Не забудз ти нас!
Придземе ци швижи – здрави
На твой – дзвонков глас!

Перши кроцаї, Домашне читане за IV класу основного воспитаня и образования, Завод за видаване учебнікох, Нови Сад, 1983., бок 9.

Познати лингвист и писатель Микола (Михала) Коциш народзел ше 1. децембра 1928. року у Дюрдьове, у худобнай фамелії. Оцец Михал и мац Юла мали дзешецеро дзеци од котрих шесцеро остали на живоце. Вчастне дзецинство препровадзел у родним валале, а вец му родичи преходза до Нового Саду гледаюци лёгчайши виход до живота своім шесцерим дзецом. У Новим Садзе будуци писатель закончует основну школу и штири класи низшай гімназії. Под час окупациі вон не ма можлівосци предлужиц дальше школоване,

же би ѿ скорей станул на свою ноги, преходзи до III класи Учительскай школи у Сомборе зоз котрой 1947. року виходзи як скончени учитель. Як учитель почал робиц 1951. року у Бачким Добрим Полю. Ту робел неполни школски рок и уж нового школскога 1952./1953. року преходзи на роботу до Коцуре. У Коцуре ше жені зоз Марию Цапову, службеніцу. Писац почал кед дипломовал. Найвецей писац за дзеци и прето сом выбрала єдну веселу дзецинску писню котра друкована у кніжки „Перши кроцаї“.

Літературна творчосц Миколи Коциша була такой замеркована и прето му предложене место учителя у керестурскай школи, а источасно же би был редактор „Пионирскай заградки“. У школским 1954./1955. року упісую Висшу педагогійну школу у Новим Садзе, групу сербскогорватски и русийски јазик. Дипломовал 1957. року и почал робиц як наставнік у Руменки и Сримских Карловцох. Робота просвітнога роботніка принесла му и красши видогляди. Робел у прикладных услоўйох и то му оможлівело предлужиц школоване. После висшай школы упісал Філозофски факультэт котри 1963. року закончел з найлепшу оцену.

„Висока школска приготовка зоз сербскогорватскаго јазика дала му можлівосц и отворела широм дзвери до нового роботнога поля – до научовага обробку србскогорватскаго јазика як німацеринскаго јазика и руского јазика. Дзекуюци намаганьем и помоци ширшай дружтвеней заедніцы у Войводини ше дава велька увага развою школства на јазікох народносцох. Обставини у руским јазику, у поровнаню з другима јазиками народносцох, були найчежши, та прето на нормованю нашого јазика було и найвецей роботи. Снью ше одредзени фахово институциі на уровню Войводини котри маю задаток подпомагац розвой образования на јазікох народох и народносцох. Так и Коциш по потреби, а и власним жаданю, преходзи на нове, за нашу народносц и јазик барз значне, роботне место до Одсеку за програми и учебнікі школох народносцох Завода за унапредзене общого и фаховага образования АП Войводини. Уж и сноване Одсеку покус робел на преучованю руского јазика, а од снованя лем предлужел стаємно и здумано

Михаил М. Кошиш

тоту роботу. Почал приріхтоувач учебніки з руского язика и под час двох роках приріхтал Работну книжочку за школярох III класи и Граматику за школярох V и VI класи котри були видруковані концом 1965. року. Почеккосц у образованю була у тим же школи на язикох народносцох нє робели у прикладних условийох – дзеци мали барз мале число учебнікох, понеже видавательни подприємства ані кадрово ані технічно нє були оспособени за видаване учебнікох на язикох народносцох. Прето 1. септембра 1965. року основани Покраїнски завод за видаване учебнікох на язикох народносцох Войводини. У Заводу формована и Редакция за видаване учебнікох на руским языку дзе приходзи на роботу и наш уж познати лингвист на место фахового руководителя за руски язик у Студийним oddzelenu завода.” (Кошиш, Михаил М., Позберана проза, Руске слово, Нови Сад, 1978., бок 211. и 212.) Тото роботне место дало Кошишови можлівосц и вон дал шицко що знал и могол дац нашей культуры.

Кед ше гутори о М. М. Кошишови нє може ше заобисц його дружтвене ангажоване. Бул порушователь снованя Лектарату руского язика при Філозофским факультету у Новим Садзе. Мено професора найцеснейше повязане и за сноване Дружтва за руски язик 1970./1971. року. Пре шицко тото цо зробел у развою руского литературного язика бул єдногласно выбраны за першого предсідателя Дружтва. Дзекуюци його роботи, а после нього з помоцу нових сотруднікох, Дружтво ведно з Лектаратом руского язи-

ка на Філозофским факультету у Новим Садзе барз значни дружтвени фактор у развою язика, литератури и культуры. Рижнородна дружтвена и научова робота була замеркована и на основи посцигнутых работных успіхах додзелена му Октоберска награда городу Нового Саду за 1972. рок за його барз визначне доприношене развою руского литературного язика. У 1973. року бул предложени и за награду „Невен”, алє ше тата награда не додзелює посмертно.

Почитуюци вельке значене його животнога діла з обласци лингвистики и литератури, „Руске слово” на предклад Редакції „Шветлосц” 1974. року установело награду „Михаил Кошиш”. Награда ше додзелює каждого року за найвизначнейши прилог друкования у часопису под час ёдного рока. Зоз свою діялносцу Михаил М. Кошиш себе обезпечел ёдно спомедзи найвизначнейших местох у исторії руского язика и ёдно з визначнейших местох у литератури и культуры.

Друга значна обласц діялносці М. М. Кошиша то литературна творчосц. По обсягу вона не барз велька, не така як його лингвистична творчосц, алє по уровню уметніцких витворенъох велі діла спадаю до найлепших у литературе на руским языку. Як и других писательох так и його роботи були друкованы по шицких виданьох, а перша його книжка приповедкох за дзеци „Крочаї”, як перше самостойне видане по ошлебодзеню, була видрукована 1963. року. Його найлепши витвореня преложени на шицки языки народох и народносцох котри жили у Югославії, а даёдни и на другие славянски языки. Пре його литературну творчосц за руску литературу бул прияти до Удружэння писательох Сербії уж 1968. року. Двацецпейцрочно литературу діялносц окоруновал з двома книжками писньох „Дзеліме радосц и чежкосці” (1972.) и „Ми ту не госци” (1973.). Його прозни тексты позберани до книжки котра ше вола „Позберана проза” хтора видрукована 1978. року.

„Як чловек, Михаил М. Кошиш, бул скромни, барз приступови, одмерани у словох, вше готови помогнуц и прилапиц помоц и предклади, почитуюци достоінство каждого чловека. За своё становиска ше закладал и бранел их з добре одмераніма словамі, почитуюци шицки зауваги котри му були давані. Бул дружелюбиви, веселей природи, порихтани на активну учасц у розгваркох рижнородного змісту, бо му то оможлівівал його високи интелектуални уровень. Среднього росту, з виразом тирвацого ошмиху у очох, вон одражавал подобу добродушній рускей натури котра не зна за гнів и нервозу. Свойо неміри ношел у души и щедро вилівал до своїх ділох. Гоч часто презавжати з роботу, находзел заш лем часу и за свою тричлену фамелію, сина Владимира, котри рушел по оцовых шлідох уписуюци на факультету сербскогорватски язык, и супругу Марию, котра з вельким розуменьем зношела терху под час його школования и була му права рука у його науковей и литературней роботи. И теди у 45. року живота, кед у нім були акумуловани найвекши научови и творчи потенціяли, несподзівано умар 16. априла 1973. року и поховані є у Новим Садзе.” (Кошиш, Михаил М., Позберана проза, Руске слово, Нови Сад, 1978., бок 215. и 216.)

Пре шицку роботу котру Кошиш зробел на нормованю руского язика и писаню учебнікох з руского язика може ше повесц же є найвизначнейша особа у рускей литератури, культуры и истории. То була робота до котрой уложел велько труду и велько часу. На тот способ здогадли зме ше його діялносці и мена Михаила М. Кошиша. На шицким му найщирше дзекуєме.

Андрея Мағоч, проф.

Нешка популярне цаложивотне учене нашо Руснаци практиковали ище давних дньох

ПРОФЕСОРКА НЕМЕЦКОГО ЯЗИКА У ПЕНЗИЈ ЄЛЕНА ХРАНИЛОВИЧ, НАРОДЗЕНА СИВЧ, АКТИВНА У КУД РУСНАЦОХ ОСИЄКИ У СВОЇМ 77. РОКУ

Полуднёвало ше у паноца, а вечерало у дзияка

До Пишкуревцах на Кирбай приходзели аж и з Керестура, Коцура... Приходзели на гайзібану, на цали дзень. Кед медзи собу пришли до бешеди хто до кого ідзе, випоставило ше же векшина ідзе до Сивчовых. Паноцове, котри були гости домашніго пароха, полуднёвали у паноца а вечерали у дзияка, а дзияк, у тэдышній пойвойных роках бул зоз Сивчовай фамелії.

Кед ше пове Руснак, векшина подума на пааста котри ходзі за плугом до хторога попрагані коні і оре глубокі бразди по квалитетней бачванскай лебо сримскай жемі. Кед ше пове Рускина, пред очы ше створи скляка газдині котра става док ішце не швітло, топі до руского пеца, миши хлеб, стара ше о обисцу, дзецею, кожді дзень замета і предні і задні двор, а кожде рано и кожди вечар на драже. Вари, рапібе, пораї, роби у загради але і на полю, вечарами вишива ручнікі за свадбу при претролейки...

Можебуц така и була ёдна часц Руснацох теди кед ше, скорей вецей як 260 роки, приселі до Бачкей. Але ані теди, а ані нешка не маме праву слику о Руснацох.

Руснаци, з оглядом на малочисленосц, мали и маю значне число високошколеваних интелектуалцах на рижних положенях и у рижних фахох. Як дознаваме з прыповедкох старших людзох о іх предкох, часто и путавали, можебуц частейше скорей як нешка.

Дзецинство

Елена и Владислав Храниловичи зоз дзівку Марию

Елена
Хранилович

Елена Хранилович, родзена шестра Петра Сивча о котрим зме писали у ёднай зоз скорейших статьях, народзела ше у Пишкуревцах, 12. фебруара 1940. року. Жили на салашу. У ёдним обисцу жили вецей генерацыі, але точно ше знало хто ў магація. Як наймладшэ дзецею у чысленай фамелії, падумали близме же ю розмазали, але не было так. Не мала часу геверовац. Чувала краві, швині, гускі... Шыцкі мали даяки задлужэння у обисцу, а бавели ше угглавним внедзелю. Неходлуга по ей родзеню почала Друга шветова война.

Тета Єлка, як ю векшина з осечкаго дружтва вола, була премала же би ше здогадавала тих час, але здогадуе ше з прыповедкох старших.

Дзецинство памета як прекрасну часц свога живота. Гоч мушела през тидзень робіць, внедзелю дополадня исці до церкви, недзельово пополадня були резервованы за бавене. Гвари тета Єлка, ей оцец барз любел дзеци, та у ніх внедзелю знало буц и по дваццеро дзеци. Бавели ше вонка бо было вельо места на салашу.

Понеже були вязаны за церкву, од діда та прей' оца, а вец и брата котри ёден другога нашлідзували на месце дзияка, од малючка була звінкнута на паноцох. До ніх на вечеру на Кирбай приходзели велі паноцове и владика, бо бул обычай же ше у паноца полуднёс, а у дзияка вечера.

Здогадуе ше тета Єлка події кед ю, теди ишце паноцец, покойни владика Букатко, вжал на руки і гварел – одшпивай ми дацо Єлко. Позната нам же владика Букатко барз любел писню, а и сам знал крашнє шпивац. Понеже була наймладша, гвари, з ню ше шыцкі бавели як з бабку. А вона, ані кус не раздумуючи же шедзи паноцові на рукох, зашпивала – пионири малени... паноцец Букатко истей хвильки гварел – добре, добре, Ёлко, не мушки далей, видзим же знаш. Аж

познёйше, кед дакус одросла, зрозумела прецо владика не так дзечнє слухал пионири малени.

Школование

Шейсцрочну основну школу закончела у Пишкуревцах, але була то ёдноставна школа, без учения страних языкох. Учителе предложили ей родичом же би предлужела школование бо була одлична школьніца.

У тот час, пришла до ніх ніна апаца з Галичини. Здогадуе ше тета Ілка, оцец попрагал коні до коча и пошол по ню на гайзібанскую станіцу. Була то велька чесц привесці дакого на кочу. Не прагало ше коні до коча лем так. Тота «ніна апаца» як ю волали, була власна шестра ей оца хтора длуги роки з другу свою власну шестру була дзешка з Галичини чесна на шестру. Шыцкі ше ей барз зрадавали бо ше роками не видзели. Понеже тата часна шестра була професорка, (монашеске мене ей було Василия) и ёден час настоятелька у терашнім манастиру у Осиеку, нагварела родичнох же би Ілку пущтели з ню до Осиеку, же би там уписала гімназию. Але не было то так ёдноставно. У гімназіі ше учел німецкі язик котри тета Ілка не знала ані «бекнүц». Требало го лебо покладац, лебо уписац гімназию од 5. класі. Ілка не мала німецкі у основнай школі, та мушела повторыц школование од 5. место же би ше дораз уписала до 7. класі. Школование у женскай гімназіі ей не было легке бо ей німецкі чежко ишол. Сцела ше втраці дому. Модлела свою нину, чесну Василию же би писала ёй оцovi прииде по ню. Але «ніна апаца» мала «добрэ око» за школьніцкі проблемі, а и вельо сцерпеня. «Прецо би ши Ілко ишла дому» – питала ше ей ніна? Не ідзе ми німецкі – поносовала ше Ілка, котра иншак була одлична школьніца. Теди «ніна апаца» вжала Ілку под свою паску и сама ю почала подучовац німецкі котри особнє добре знала. О два роки у женскай гімназіі, прешла до гімназіі до Дякова. Там путовала кажды дзень з Пишкуревцах. По законченай гімназіі, одлучели шыцкі ведно, то ше теди

Кнажеві Виногради, професорка Елена Хранилович зоз мадярскими школьніцамі 6. класі 1987./88. школьнаго року

Елена Хранилович

так ришовало у обисцих, же би найлепше було кед би уписала учительску школу у Славонским Бродзе. Шмела и мудра одлука родичнох паастох.

Кажды дзень путовала на гайзибану з Верполя до Броду, а по Верполе два километри ходзела пешо. Кед было рано цма, бала ше сама ходзіц, та ю ёдно рано на гайзибан праходзел оцец, а друге мац и так кажды дзень. Школа тирвала 5 роки, але гвари тета Єлка, – то була права учительска школа, добили зме и знане и звание. За учительску школу добила стипендию з општини Дяково.

А трацела велью часу на путоване, та гоч була найлепша у немецким языку, дакус було чежже отримац уровень одличного школьнага. Но заж лем, закончовала з барз добрым. Гвари тета Єлка, теды ище не было струй, учела коло витрионовей лампи. Гвари, мац положела витрионову лампу на ёден гарчик, на стред хижі, Єлка учела, а мац предла. Мац нігда не легла спац скорей як Єлка закончела з ученьем. Школу закончела на час и дораз ей понукли роботне место у Пишкуревцах. Шицки ей совітовали най не прилапи, бо у власним валале не будзе почитована, але вона прилапела. Дипломовала 1962. року, а дораз вешені ше запашлела. Першого року мала лем першу класу, а шлідуюцаго року прешла до висших класах бо, гвари, директор видзел же вона

Мац и дзивка – Јелка и Марча Храниловичово

през свой шkolovanje була барз добра у немецким, а место учителя немецкого ше випражнело, требало им дакога та выбрали ю, гоч не була дипломовани професор немецкого языка. Попри того, препадавала и други предметы хтори було потребно. У Пишкуревцах ше затримала штири роки. Процівно гевтому же гуторели же ю у валале не буде почитовац, шицки ю почитовали. Бул то красни час. Интелектуалцы ше сходзели, дружели.

Одаванка

Ёдного дня до Пишкуревцах пришол Владислав Хранилович. Пришол на фічови дыректно пред школу, а зоз нім паноцец Габриэль Дудаш, котри теды службовал у Пишкуревцах. Понеже паноцец познал Ёлку, поволал ю же би ше упознала з Владом, як го медзи собу волали. Владо ше жадал оженіц за Рускиню. Мац Владислава Храниловича була власна шестра Віри Гудак наордзеней Бесермині. А Владово родичи, гвари тета Ёлка, обидвойо були паноцовски дзеци, та так познали веліх паноцох, медзи иншими и того з Пишкуревцах. Так паноцец Габриэль Дудаш, на одредзени способ бул постреднік же ше лем о штири мешаці познанства Ёлка одала за Владу. Було то 16. апраля 1966., лем даскельо мешаці по познанству. А потирвало, гвари тета Ёлка, безмало полни 46. роки. Бачи Владо умар 26.02.2012.

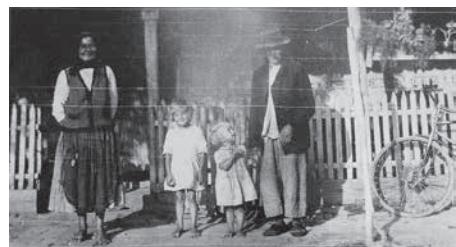
Винчали ше у Дякове у општини, а покрадзме их винчал паноцец Звонко Бесермині, бачиков Владов уйко, у грекокатоліцкай церкви у Винковцах. Теды не было препоручліве практикоца виру, а окреме не указоца ше у церкви. Але гоч обставини були таки, меней-вেцей, шицки ше покрадзме винчали у церкви и кресцели дзеци.

Супруг Владо бул дыректор на двох фармох у Мирковцу, у Барані, у подприємству Беле, далёко од Пишкуревцах. Ёлки требало найсц роботу дагдзе бліжэй. Нашли у Кнечевих Виноградох, але же бы не препадавала природу. После одредзеного часу, кед мала искуства зоз преподаваньем рижных предметох, дыректор ше ей питал чи бы сцела преподавац Мадяром немецкі языки. Шицки други, окрем Мадярох, учели русийски. Але не было то так легко бо тоти мадярски дзеци не знали по горватски. Но ишло якошик.

Пустара

У Мирковцу достали дводомку, нови квартирь за перспективни кадровски особи. Але Владо часто ишол на терен, Ёлка котра уж мала дзецко, оставала сама, та гоч хижка була красна, на другим боку була фарма кравох. Кажды дзень, кед жени на 4 рано ишли доц крави, Ёлка ше будзела. Не было ей шицко ёдно ані спац самей з малым дзецком кед Владо ишол на терен, та ледво чекала же бы би ше одселі дагдзе индзей. Гоч хижі були нови и красни, блато на тей пустарі було по колена – гвари тета Ёлка.

Неодлуга достали квартель у Белим Манастире, але Ёлка предлужела преподавац у Кнечевых Виноградох. Преподавала немецкі и биологію, гоч з ані ёдного од тих предметох не мала диплому. Але на тестіраньех посціговала вінімковы результаты. Дыректор ю замерковал и кед ше отворели студіі немецкого языка на Педагогійним факультetu у Осиеку, предложел ей най их ушиле позарядово. Послухала го и барз му

Мац Веруна, шестра Нада, Ёлка и дідо на салашу у Пишкуревцах

е подзековна же ей таке предложел, бо ей то велью значило у дальней роботы. Дипломовала 1977. року, але не было легко робиц, старац ше о дзецку, отримовац обисце и студирац. Но то може подзековац свойому Владові, гвари тета Ёлка. Ошлебодзел ю од шицких домашніх роботох и лем требала учыц. Припомогла ту и швекра. Дипломовала у року и здобула званie професор немецкого языка. А гвари, було ей легко дипломовац бо векшину предметох як то дидактика, методика и педагогія уж мала у учительской школы.

Война претаргla ёй порядну роботу у Кнечевых Виноградох. Мушели пойсц до Загребу, дзе Ёлка тиж так препадавала немецкі у школи у Гайніцох. Кед ше могло враціц, врацели ше дому, же би вец 1999. року пошла до пензії.

Пензіонерски дні и любов гу шпіваню

Од кеди зна за себе любела руски язык, культуру, ходзіц на бали... Кед основане КУД Руснацох Осиек, 1983. року, дзівка Марча ше активно уключела до роботи Дружтва. Понеже ходзела до музичнай школи, а предлужела и мацерову просвітні традицію та постала учителька класней наставі, од самого уключованя до Дружтва почала водзіц фольклор, шпіване... Оцец и мац (Владо и Ёлка) ше старали о Владовей мацери, та не могли так часто ходзіц до Дружтва, але віше кед могли, не віоставали. Ані ёден бал не прешол без ніх, а гвари тета Ёлка, нігда ше не ганьбела повесц же є Рускиня и нігда не мала проблеми пре таке дацо. Нешка, гвари, велі не сцу признац же су Руснаци, а вона ше віше цешела зоз тим. Нешка тета Ёлка ма 75 роки и іще віше шпіва у хору КУД-а Руснацох Осиек, наступа на векшына наших манифестаціях, а люби присц и на литературни вечари, на дружненя у Дружтве...

Понеже осталася сама, чежко ёй без мужа бо шицко робіли ведно, и по обисцу и у дружтве. Чежко ше звінкунц буц сам. Але щесце же унука Ана студира у Вуковаре та быва з ню у Осиеку, понеже дзівка Марча з мужом и сином бива у Загребе. Потіха ей, гвари тета Ёлка, унучата, Богдан и Ана, а похвалела нам ше тета Ёлка, Богдан магістрал комуникологію!

Пензіонерски дні розвешелі и подаєден бувши школьнага котри дзекуе професорки Хранилович же го научела немецкі, бо кед пошол до Немецкай на «баштэлу», могол без почежкосцох комуниковац и достац лепшу роботу як други хтори не знали языка. Так непопулярны «швабскі» язык после Другей швэтавой войны, през роки постал барз популярны, а професорка Хранилович го и нешка без почежкосцох бешедзе.

Агнетка Балатинац

Стари фотографії

90 РОКИ ОД НАРОДЗЕНИЯ О. ВЛАДИМИРА ГАРГАЯ

По тера з не була пракса зединьовац даєнну стару фотографию зоз роначицу, але з тей нагоди нам ше то удало. Зоз петровскаго стредку (по народзеню) по тера з були штирме паноцове. Медзи німа и о. Владимир Гаргай хто ри народзени 05. янура 1927. року у Петровцах, значи скорей 90 роки. Бул перши священік хторого дал Срим по сле Другей шветовей войны.

Владимир Гаргай перше дзецко Петра и Елени (народзеней Планчак зоз Пишкуревцах). Вони познёйше мали ище двойо дзеци, дзвівку Мелану и сина Сілвестра.

Владимир основну школу закончел у Петровцах, а гімназию и учительску школу закончел 1947. року у Загребе. Богословски студій започал у Загребе, а закончел их у Дякове 1954. року. Того истого року оженел ше зоз учительку Цецилию Цап зоз Коцтура. Мали двойо дзеци, дзвівче Іринку хтора мала умарла и сина Ромка.

За диякона бул пошвецени 12. септембра 1954. року у Руским Керестуре, а за священіка 19. септембра 1954. року. Пошвецал го владика Гавриїл Букатко. Уж 1. октября 1954. року службую як управитель парохії у Райовим Селе. Року 1962. дочасово є премесцени до Осиеку дзе остава по 10. август 1964. року. Истого року одходзи до Немецкей на душпастирске служене у рамикох Минхенского епархату. Спочатку бул у Минхену, а веци у Фрайбургу. Доходзел и до Форцгайму и Карлсруу. У своїй служби не сановал самого себе и жадал поробиц цо веци добrego.

Зазберовал своїх вирнікох, ёдного по ёдного, розошатих по шицких куцикох своїй територијално велькай парохії. За старих и хорих хтори не могли при ходзиц до церкви друковал кніжочки-брошури зоз текстами Євангелиї, з казанями, молитвами, писньочками... Старал ше и за младих. Зазберовал их и на комбію привожел на катехизацию, а веци розвожел по обисцох. Организовал и водзел церковни паломніцтва и процесії. Так витримал 15 роки, а веци умар, напросто на ходзца, 10. децембра 1981. року. Поховані є у Петровцах 19. децембра 1981. року. О. Владимир бул и поета. Поезию писал ище як богослов лем вноци, лем зоз червену тинту и лем по горватски. Купел себе три литри червеней тинти у ёдней трилитровай фляшки и до рока ю шицку потрошел лем на писане поэзії. Тота фляшка ище роками служела у семинарії богословом за воду. Свою поезию не публиковал и не обявівал, ёдноставно ю писал и одкладал. А тера з даскельо слова о фотографії хтора пред нами. Вона настала дагдзе 1939. або 1940. року у Петровцах у фамелії Петра Гаргайового на Шорику. Спода особох положени два плахти хтори ше іншак пресцераю на посцелі, вироятно пре красши випатрунок. Понеже не видно шніг, покус збунюе оквицени ядовец на правим боку.

Любіца Гаргай

*Биографски податки вжати зоз кніжки "Священіки Осечкого викарията 2" о. Романа Миза

З ліва на право Владимир (Владо),
Петро (оцец), Сілвестер (Сільво -
брать), Марія (Маря – баба), Єлена
(Іля – мац) и Мелана (шестра)

ПРАЖЕНА КВАШЕНА КАПУСТА И ГОМБОВЦИ ЗОЗ СЛАНІНУ

Потребне за 4 особи

- 100 г цибулі
- 500 г нашеканей квашеней капусты
- 2 ложички Вегети
- 1 ложичка цукру
- 1 сухе ловорово лісце
- 4 ложки олею
- За Гомбовци зоз сланіну
- 180-200 г черствого хлеба лібо жемлікох
- 2 ложки презли
- 3 вайца
- 40 г цибулі
- 2 ложички нашеканого петрушкового лісца
- ½ ложички Вегети
- ½ ложички зомлєтого попру
- 20 г масла
- 80 г нашеканей сланіни
- 80 г вареней шунки
- 150-200 мл мляка

Приготуване

Перше на олею попражце нашекану цибулю, дадайце капусту, цукер, ловорово лісце и Вегету. Пражце на цихим огню у наполи завартей шерпенки зоз доліваньом води дас пол годзини.

За Гомбовци перше на маслу попражце нашекану цибулю, сланіну и варену шунку. Охабце най ше охладзи. Хлеб лібо жемліки нарежце на коцочки и поскладайце до тепши же би ше у рерни на 200°C попекли бо требаю буц хрупкаци.

Коцочки жемльох лібо хлеба прелейце з мляком, дадайце попер, петрушково лісце, попражену цибулю зоз сланіну и шунку, презли и шицко добре премишайце.

Зоз порихтаней маси направце Гомбовци котри обарице у врацей води коло 10 минути, а веци прецадзени сервірайце ведно зоз пражену квашену капусту.
Смачного!

Вера Павлович

coolinarika.com/klub/coolinarika

ДАКЕДИ БУЛО...

Початком прошлого вика побрала ше єдна грекокатоліцька пара.

Нéодлуга на швет принесли малого сина, о рок и другого. Жили вони скромно и у духу своєї грекокатоліцькей вири и так у складзے зоз виру и малих нашліднікох, своїх синох ховали.

О даскелі роки народзел ше им и треци син. Родичи, гоч скромного статуса, намагали ше шыцких синох вивесці, гоч скромно, але чесно на праву животну драгу.

Кед синове були полнолітні, ёден по ёден нарукавали и до войска одходзели.

Перши двоме, велью старши, войско служили скорей Другей шветовей войны у Кральовини Югославії.

Треци и наймладши син за одход до войска дароснул и пошол такай после Другой шветовей войны.

Теди уж настала Титова Югославія и у складзе з тим и Югославянска народна армія.

У складзе зоз предписаннями новей держави и братства и єдинства народох и народносцох Югославії, катонацы на вислужене тей обовязкі поспілани далеко од дому, а звичайно то було зоз ёдней до другой од шейсцох соціялістичных рэспублікох, келью их теди було у заедніцким составе.

Так и тот спомнути грекокатолік дароснути за одслучене войска сцигол далёко до касарні. У касарні их потым разподзелели и по спальнью.

У спальні уж спомнути грекокатолік бул положени же би спал коло муслімана. Тото не было ніч таке барз страшне пре, од Тита и партії, видумане братство и єдинство наших народох и народносцох.

Шыцки би потым, як ѿ вёдно спали, так ишли и на цільоване и на вежбане, и вшадзи дзе лем требаło.

Кед конечно пошли гу котлу на полузденок, грекокатолік пошол ёсц зоз шыцкима другими, а за муслімана бул полузденок уверени окреме.

Тото грекокатолікові завадзalo же мусліман є окремне ёдзене и же не сце ёсц вёдно зоз німа швінського меса и чого там уж було понукнутого од швінечини.

Нéодлуга грекокатолікові, док там у касарні пребувал, пришло на розум, же понеже вони там маю буц вёдно два роки, же вон за тот час муслімана научи ёсц тoto ѿ ёдза вон и шыцка векшина там присутніх.

Почал перше мусліманові хваліц швінські делиції, потым би му іх кладол и до танера, а на остатку, кед му не пошло од рук научиц го ёсц швінечину, дочекал би же би мусліман заспал и такому заспаному цискал би швінечину до усток.

Телью бул грекокатолік упарті зоз тим же научи муслімана ёсц швінечину, же го його предпоставени на концу мушели преложиц до другей спальні спац же би мали міра ёден од другого.

Прешли поты два роки, шыцки ше катонацы жыви побрацали до свріх домаҳ, та так и наш грекокатолік хтори ше нeодлуга и оженел.

Оженел ше тих так зоз грекокатолікію. У малжэнстве мал першье три дзвічата, ёден за другу, а потым и сина.

Вишколовал вон свой дзеци спрам своїх можлівосцох, а почали вони потым и робиц

у фабрики.

Першу дзвіку спітала и одала ше.

Кед другу дзвіку ёднай суботи пришол пітач пітац и кед ше представел же му меню Алия, истей хвильки го дзвіков оцец вигнал зоз двора.

Дзвіка осталася дома до пондзелку рана, док не требаło пойсц до велькай фабрики на роботу.

Кед пондзелок рано пошла на роботу, пополадню ше дому не врацела, так було о тидзень, так и о мешац, и о рок.

Кед прешло вециц як рок, на оцовей капурки ше зявела оцова дзвіка.

Не була сама.

У рукох ношела малого Муфіда, свойого первого сина.

Приведла го до діда, свойого оца, же би дідо видзел унука.

Не затримала ше длugo у оца и пошла.

После того віше кед би мала ідуцого сина, принесла би го свойому оцovi же би го вон видзел.

Дідо би кождого унука од тей дзвікі видзел, але зоз своіма унуками не шедал вёдно ёсц за стол прето же не ёдли исте ёдзене.

Тоту правдиву приповедку чул сом од уж давно покойного діда грекокатоліка, хтори мал унучата мусліманох, а дзекуюци своеі упартосци и твардоглавосци и свойому гриху зоз младосци, кед ище як легінь упарт и твардоглаво сцел у войску научиц товариша младого муслімана ёсц швінечину.

На остатку вон тото ѿ ше му трафело през його живот и живот його дзвікі похопійвал як свойофайтову кару од Бога и покуту за зробени грих у своій младосци.

Прето пред шимерц віше кождому приповедал же свойо треба любиц, а цудзе почітовац же би ше не прешло и согришло так як ѿ вон согришел, бо грихи зоз младосци человек почувствую, а и Бог их покаре кед человек ма стари косци.

Збуло ше тето у Петровцох осемдзешат и даеднога року, кед месна заедніца на лицітациі попредала тополі коло друма на концу валала.

Ёден, теди млади человек чул за тету лицітацию, та внедзелю рано у заказані час рушел там.

Драгом зашол и по старшого сушеда, же би пошли вёдно.

Сушед за тето не чул, але понеже бул поволани, и гоч ше рихтал пойсц до Службы Божей, предумал ше та пошол зоз младшим сушедом на лицітацию, думаюци у себе же озда ше и йому там дацо ўйдзе.

Кед там сцигли, найдрагши и найатрактивнейши прикладнікі були уж попредані. Остали лем поты чо их ніхто не лицітовал.

Младши ище уграбел драгши прикладнікі, а старши купел два цалком ценки и ище три грубши за хтори ше ніхто не однімал, та их, розуми ше, тунью и достал.

Пришол дому, гварел дома тето жени и синови.

Такой пополадню почал ше рихтац за ютре рано, наштрел ручну пилу зняту споза рога на пойдзе и шекери, и положел их до прикоча.

Ютре рано, гоч им гварене же кед ше половка лицітованей суми виплаци у месней кан-

целарії, мож такой пойсц лицітовані древа и валац, вон такой ютре рано пошол и виплацел шыцко нараз.

Кед пришол дому, вон и син такай шедли на трактор и з прикочом пошли валац тополі.

Кед там сцигли, велі тополі були уж поваляни, прето же там були двоме чаледніківе з валалу та тополі валаля зоз моторними пілами.

Кед тето оцец и його син видзели, задумали ше же ѿ робиц.

Ганьбели ше зоз коча зняц зоз пойда зняту ардзеву и нааштрену ручну пилу и там ѿ ցа-ցа горе-долу.

Нeодлуга оцец синові предложел же би син, понеже є младши, пошол ше розпитовац о пілёню, младши од тих ѿ пілел тополі, кратко лем гуторел «Не пойдземе тебе валац тополі як тебе».

Цо могол син на тето, лем врацц ше гу оцovi зоз полніма очми слизох и з питаньом «Боже, чо же я тераз ту горши од других?».

Оцец и син потым вжали зоз прикоча свою ручну пилу, помали звалели и попілели два найценши тополі, поскладли их до коча, та гайд дому.

Док пілелі свойо ценки тополі, чули бешеду же хто нeшка не повалял тополі, же наютре прииде чловек зоз Негославцох, та же будзе валац тому хто тето будзе жадац.

По дом чули и за ёдного чловека зоз валалу же однедавна ма мотрону пилу.

Вечар кед син ишол до млечари, зашол до тето чловека розпитац ше и замодліц го же чи би им могол присц поваляц тополі.

Кед ше там син опітал, тот чловек му гварел же вон моторну пилу предал и гварел же и кому ѿ до валалу предал.

Док син там у тети другей хижі доволовал газду при замкнутай капурки, наишол други чловек до млечари и того ѿ лопоцел до капурки и доволовал, барз го зоз накарадним меном наволал и вигандровал го же ѿ ше так надзера.

Хлапец ше потым позберал и заш скоро плачуци пришол дому, питаюци же сам себе же ѿ то вон так згришел же ше так шыцки на ньго вітресао.

Ютре го оцец послал же би при іх нeповаляніх топольох чекал же чи приду поты зоз Негославцох валац тополі, та же би их поволал же би и им тополі поваляли.

Док вон там чекал, на моторки врацаюци же зоз роботи, наишол чловек до хторого вечар кричал.

Становел го и виприповедал му шыцко тето ѿ ту горе спомнунте.

Чловек, кед вислухал хлапца, гварел хлапцови же вон тету моторну пилу лем скорей даскельо дні купел, та же не зна з ню робиц, лем праве телью же ѿ зна лем запаліц, але кед така ситуация, же вон прииде поты тополі поваляц о пол годзини. И гу тому наглашел «Як вам».

Насправди ми не ясне же як може ёдна иста особа дакому буц така барз бритка, а другому заш така барз мила же єй муши повесци тето слово «Як вам».

Желько Гаргай Петровци

НА ДРАЖКИ НАШЕЙ КАЖДОДНЬОВОСЦИ

ЕНКАУСТИКА – ТЕХНІКА УМЕТНІЦКОГО ВИРАЖОВАНЯ

Кед ше здогаднєм осемдзешатих ро-
кох и школярох хтори нащивовали
годзини мацеринскага язика, часто
ми на разум прииде Соня Папуга. Була
одлична школьніца, а попри порядней
наставі окреме була активна у літера-
турнай секції. Ей роботы часто обяв-
йовани у „Пионирскай заградкі”, а
дакеди ше нашол и подаёден рисунок.
Даскелью раз шпивала на культурнай
манифестацыі „Міклошевци...” у дзе-
цинскай часці „Дзеци шпиваю и тан-
цую”, а тиж так була и член драмскай
и фольклорнай секції. Поведли бізме,
всестрана школьніца чийо наступі и
роботы були и остали замерковані.
После законченей основнай школы
велью ше того пременело.

– Пременело ше у кождым поглядзе.
Школоване сом предлужела у штред-
най школы управно-правни напрям
у Руским Керестуре. Правда, бул ми
то нови штредок, але мушим припоз-
нац же сом ше швидко прилагодзела,
знашла. У интернату, ша красше не
могло буц. Пайташох и пайташки було
зоз веліх наших местах. Швидко зме
були як ёдна фамелія. Були то часы
хтори ми остали у тирвацей памяткі.
Попри активносцю у школы писала
сом тексты за забавны мелодії, а о ро-
боты хтора вязана за подобову умет-
носц сом не раздумовала. Закончела
сом штредню школу и уписала ше на
Катедру за рускі язик и литературу у
Новим Садзе, але пре події дзеведзе-
шатых роках студії остали незакончены,
а мнё живот ношел на рижні бокі
швета.

– Гоч ши у дзецінстве, а тиж и у штред-
най школы, мала прихильносці гу
уметносці, аж 2012. року ши ше зяве-
ла „як случайні преходнікі у магіі фар-
бох”, а заставовела на технікі маль-
вання такволаней енкаустыки. Чи нам
можеш о тим дакус вецеі повесц?

Соня з з членами ЛІКУМ-а на виставі

Соня Папуга Анделич

Дзива природа – енкаустыка, 45 x 55

пейц роки. Поспишело ци ше у ца-
лосци звладац туту техніку и прешла
свойофайтову ініцыяцію и пришла
до правдивого спознаваня и шычки
рэзкоши тей технікі. Гварела ши нам
же маш вецеі як сто малюнкі рижно-
го формату. Чи ши мала даяки виставі.

– Ёден час сом жила у Данскай. Там
сом 2014. року мала штири самос-
тойни виставі: у Культурным центру
городу Нествед, веце у Фуглебергу и у
Копенгагену. Була сом активни член
здружэння Енкаустыка арт у Данскай.

– А ту, у Новим Садзе, дзе нёшка жиеш?

– Прешлого року сом участвовала на
12. подобовей колонії „Стретнуце у
Боднарове” хтора од 29. по 31. юль
2016. отримана у Господінцох, а ор-
ганизатор тих стретнуцох Дружтво за
руски язик, литературу и культуру Нови
Сад. Участвовала сом и на вецеі гума-
нітарных виставох.”

Соньово роботы були виложены на
вецеі оценіваціях виставох робо-
тох Здружэння подобовых уметнікох
городу Нови Сад, а потым на Зонскай

На отвераню виставі 1. 12. 2016.

Шветлосць любові–енкаустика, 55x45

смотри подобовей творчосци аматерох у Србобрану (15. октобер 2016.). После селекциї ёден ёй малюнок бул на 17. смотри подобовых аматерох Войводини. З тей нагоди академски уметнік и критичар Мирослав Иванишевич за Соњово малюнки медзি иншим гварел:

– На своїх роботах виражує винімково естетски одношена од змирених елегічних и носталгічних мотивох природи хтора ю окружує и здогадованя на родими, давно напущени край, зоз хторих вилетую преплашени птици, та по несподзваних експерименти апстрактных формох виражованя. Вона щиро, дакеди наивно, на граніци монохроматскаго, подобнє як любопитліве дзецко и зоз велью цеплоти, виражує своёю эмоциі у одношено на природу, та по експлозивни крик, а свидома є о тим чо створела аж кед ше пейгла охладзи..."

Сон любови–енкаустика, 45 x 55

На концу зме Соні зажадали же би ше ёй уметніцка творчосц нє застановела нєшкайших дньох, алє же би намальовала ище велі и велі Малюнки, а ёдно-го дня же би их виложела и у родимим краю.

Дю. Лікар

ZAŠTO LJUDI POMAŽU JEDNI DRUGIMA?

Gotovo svakodnevno u vijestima, na internetu ili iz drugih izvora doznamo za osobu, dijete ili cijelu obitelj kojoј je potrebna pomoć. Bilo da se radi o novčanoj pomoći potreboj za liječenje, pomoći siromašnima u vidu svakodnevnih potrepština, pomoći izbjeglicama iz drugih država ili žrtvama prirodnih katastrofa (као што су биле поплаве у Posavini 2014. g.). Mnogi ljudi se na takve pozive u pomoć odazovu i pomognu. Postoji bezbroj načina pomaganja koji se većinom dijele na materijalne (donacije u novcu i naravi) i praktične (npr. pomoć u obavljanju kućanskih poslova). No, što neke ljudi pokreće na то да помаžu а друге не? Када ћемо бити спремни помоći, а када не? I kome ћемо бити спремни помоћи? U nastavku ће се покушати odgovoriti на ова пitanja.

Zašto pomažemo?

Zdravorazumski odgovor на ово пitanje би да је то zbog тога што smo добро одгожени. Pomaganje drugima jedna је од норми понашања у наšem društvu и у хрšćanskoj religiji. Уколико некоме не помognemo можемо бити okarakterizirani kao беščutni и neosjetljivi на туде потребе. Drugi могући одговор на ово пitanje је и да очекujemo да nam se usluga uzvrati. Stoga prije nego se odlučimo помоћи некоме procjenjujemo vjerljivost да ће нам usluga moći biti uzvraćena. На primjer, kad pomažemo prijatelju у uređenju kuće очекujemo да ће и он нама помоći u sličnoj situaciji. О tome ne razmišља само особа која pruža pomoć, već и она која pomoć prima, a pomisao да ne može uzvratiti pomoć u osobi može izazvati nelagodu. Ovdje se radi о правилу uzajamnosti. Неки psiholozi upotrijebili су i ekonomске pojmove prilikom objašnjavanja našeg ponašanja. Тако smatraju da ljudi u svojim odnosima prate dobitke i gubitke, te pokušavaju povećati dobitke a smanjiti gubitke. Kod pomaganja dobit premašuje gubitke, stoga nam је u interesu pomagati drugima. Koristi od pomaganja mogu biti smanjenje nelagode promatranjem особе u nevolji, могућност да ће nam netko u budućnosti помоći, te nagrade u виду društvenog odobravanja i povećanja osjećaja vlastite vrijednosti. Но, nekad ljudi pomažu drugima isključivo jer imaju „добро srce“, suosjećaju с ljudima којима pomažu и jednostavno vole pomagati. За njih kažemo да pomažu из altruističkih razloga – iz iskrene brige за druge ljudе, bez очekivanja neke vanjske koristi или nagrade. Može se zaključiti da u osnovi

pomaganja drugima stoje raznoliki složeni motivи.

Kome pomažemo?

Najčešće pomažemo svojoj rodbini. Неки psiholozi smatraju да је pomaganje instinctivna reakcija usmjerena на добробит оних који су нам genetski slični. Time povećavamo mogućnost njihova preživljavanja и прослеђивања njihovih (а и наših) gena на будуће generacije. Осим тога, чешће pomažemo onima који су нам slični по dobi, društvenom položaju и interesima. То су ljudi на чијем se mjestu možemo zamisliti. Primjerice, особа чији je stariji član obitelji obolio od Alzheimerove bolesti bit ће склонija donirati novac за istraživanje te bolesti i volontirat ће у domovima umirovljenika који skrbe о оболjelima od nje. Неки su ljudi bili spremni помоći izbjeglicama из Sirije и Iraka jer su i sami prošli iskustvo izbjeglištva и znaju како je то nači se u nepoznatoj sredini gotovo bez ičega. Postoje razlike između muškaraca и жена u pomaganju. Muškarci pomažu više od жена u situacijama koje su neuobičajene, u kojima se više izlažu riziku, u kojima mogu ostvariti herojska djela. На primjer, u danima nakon poplave mnogi su muškarci pohrlili u Gunju помоći u spašavanju ljudi, животinja и u postavljanju nasipa. Жене чешће pomažu prijateljima, starijima и djeci, pružaju emocionalnu podršku и njegu, tj. жene više pomažu u dugoročnim vezama koje podrazumijevaju predanost и brižnost. Općenito pomažemo onim ljudima koji to po našem mišljenju zasluzuju. Većina nas vjeruje u pravedan svijet, odnosno da je svijet pravedno и пошteno mjesto u kojem svatko dobije ono što zasluži. Zato smo skloni kriviti ljudi за njihove nevolje. Тако održavamo naše uvjerenje да je svijet pravedan и да se nama tako nešto neće dogoditi. Postoje razlike među ljudima u izraženosti tog vjerovanja. Oni који više vjeruju u pravedan svijet manje suosjećaju и manje su spremni помоći, осим kad je moguće помоći brzo и efikasno. Primjerice, nazvat ће donacijski telefon за liječenje neke особе. Pružanje помоћи djelomice ovisi и о томе што smatramo uzrokom žrtvine nevolje. Ако smatramo da je uzrok izvan žrtvine kontrole bit ћемо spremniji помоći. У sljedećem prilogu bit ће riječi о tome kad ћемо бити spremni помоći drugoj особи, kad ћемо бити spremni прimiti помоћ, te što je то volontiranje и što dobivamo s njim.

Helena Timko, mag. psych.

СТАРИ И НОВИ ГЛАВНИ ГОРОД ПОЛЬСКЕЙ – РОМАНТИЧНИ КРАКОВ И ИНТЕРЕСАНТНА ВАРШАВА

„Дзе ти идзеш баране, до Krakova, мой пане“ – була сом малючка кед сом тоти слова чула од своёй баби, а вец и у школи од учительки руского языка. То розчитованка котру и нёшкa дзеци у школи знаю. Нé сигурна сом кельо ми слово Krakov тэди значело, але тераз сигурно знам. Велі котри нащивели Польску, Krakov визначаю як ёден з найкрасших горадох у Европи. Я бим го описала як ёднога з найромантичнейших горадох. Гоч велі романтику у ей полносцы доживую коло розквитнутих конарох и тэди кед пахи у воздуху нагадую на будзене и живосц природы, у мене романтику виволую и пахульки, котры наволуем жимски мотилі. Ніч нe може заменіц шайтане през парк док пахульки творя бліщаць били покровеце...

Krakov други найвекши горад у Польскей, а дакеди бул и главни. И през Krakov як и през Varshawu прецека рика Visla, найдлугша польска рика и ёдна з найдлугших европских рикох, котра ноши назув „кral'ovna pol'skikh rikox“. Над рику находзи ше познати krakovski замок Bavel. Под тим замком Шарканьова пещера, на чиім уходзе поставена статуя шарканя зоз шейсцома ногами. Легенда гвари же у давни часи руцаючи огень, шаркань знішковал плодни поля у кral'ovstve. Краль нe знал як висц на конец зоз шарканьем та одлучел жертвовацьшицкі невини дзивки у тым месце. То и зробел, а кед ёднога дня жертвовал и остатню невину дзивку, на шоре була и його власна дзивка. Краль видал разказ же витяз або дворян котри забиес, зрадзи лёбо даяк іншак спрэведне шарканя, достане руку його дзивки. На концу, ёдному ше селянови то и пощесцело. Краль нe бул барз задовольни, але дал селянови руку своёй ёдин-

Палата культуры и науки у Варшавы

Романтичны Krakov

Krakovski пияц

іци. И так: „и жили щешліво по конец свойого живота“. Так як то у шыцких нащивених горадох, а и тих котри маю богату прешлосц, кожды горад ма свой символ, а тот шаркань постал препознатліви символ Krakova. Тот горад ёден з тих котри наволуем „старински“, а то значи же ше ми горад барз попачел бо ма окремну „душу“. Прето визначаю Стари горад як найсликовитшу и окрему часц. Уход до Старого гораду представя krakovski Барбикан. Точнейше, переход праз дзвери св. Флорияна - висока турня котра ёдна зоз символох тей часци гораду. Барбикан даедни наволую Барбакан, а саме слово корені цага зоз латинского barbecana, чо значи вонкашне утвэрдзене гораду лёбо замку. Збудовани є у готычким стилу дзешка на самим концу 15. століття. Шерцо Старого Krakova то його Главна площа (Rynek Główny). То ёдна зоз найвекших штредньовиковных плошох у Европи. Стара часц Krakova особено упечатліва кед ше жимске слунко ище баржей почне гашиц, а починаю ше паліц горадски лампи, а розбавени па-

хульки у воздуху бліща. Ту вец и приходзи до вираженя його „старинска“ мистична душа, бо хто зна чию кроачаі столітіями назадок тадзи гажели по шнігу. У ёднай такей вечаршай слички и за іншаке дожице прешлосц, коло центру ше можеце превесц на кочу з двома коньми. Нащивельцем котри ше тадзи шайтаю, базилика Успення Пресвятей Богородиці ніяк нe може прейсц незамерковано. Мило ю патриц з вонка, одушевлююча є и пра велькосц, а и прето же ей турні розличней висини. Нукашньюсц ей найзначнейша бо ше ту находзи найвекши готыцкі олтар на швеце. Немецки майстор Вайт Штос 12 роки робел на тим ремек-ділу готыцкого стилу – древним олтару високим 11 метери. На нём ест веций як 200 подоби, а за їх виробок хасновал древо котре тераз и тисячлітне. Коло базилики змесцене вельке здание Сукеніце (Sukiennice) котре зоз своима штандама и койчим за купиц представя krakovski „пияц“. Опраз базилики находзи ше статуя Адама Мицкевича. Окрем же є познати польски поэт, Адам Мицкевич (Adam Mickiewicz) вельке меню за Полякох. Попри професорской работи и писаня, бул активни и у дружтве, дзе ше борел за даяки вредносц котри нe требаю буц потрацени, а ёден час глашел и як найвекши духовни авторитет Полякох. Попри шыцких дружтвених борбох, вироятно же мал и гевтих котри му нe були наклонені. Наводно є отровані, але гевто ў сігурне и прешлосц пише, то же умар

под час панования колери. Поховані є у Парижу, а його посмертні остатки пренесени до катедрали на Вавелу у Кракове. То і место дзе ше коронавали польския кральове и тиж так дзе тераз почиваю вельі особи, заслужні за дацо вельікі кед бешеда о прешлосци польского народу. Интересантни и податок же у Парижу, при польской бібліотеки отворени и музей котри ноши Адамово меню. Адам Мицкевич и меню на котре ше патри як на зачатніка польского романтизму, а його еп „Пан Тадей“ ремек-діло европскаго романтизму.

Кед бешеда о Мицкевичові, у Варшаві, у ёй найпознатшай улічки Krakowskie Przedmiescie тиж так статуя йому на чесці. У Львове ёст площа котра ноши його меню, а у самим штредку площи и його статуя. Варшаву культурно збогацує и Музей литературы котри ноши Мицкевичово меню.

Дакеди Краков бул престолніца Польской, а тераз то Варшава. То и найвекши город у Польской, а змесцена є з обидвох боках рики Висли. Варшаву бим не наволала „старински“ город, але то вшеліяк город котри заслужує прикметнік шмели. Ноши и назуву „феникс зоз Висли“ бо є 1944. року зровнана зоз жему. Велькі усиловносци уложени же би ше Варшава знова подзвигла и указала у красним шветлу и же би ю тераз зоз рижних боках швета нащивовали. Зоз культурней областци, Варшава кождому понука дацо. Од прекрасных палатах, музеях, галерийах, театрах по вельчезни парки. Стари город (Stare Miasto) найстарша часць Варшавы. Пречагує ше коло обали рики Висли. Як и у Кракове, и ту Стари город од Нового oddзелены або оградзени зоз Барбаканом. Варшавски Барбакан мотив на вельіх сувенирох, а после краковскаго Барбакану, други є по велькосци у Польской. У Стари горадзе змесцени и барокни Кра-

льовски замок котри представя памятнік польской прешлосци. Пред замком на високім слупе висока статуя краля Зиг'мунда, котри, кед преселел свою резиденцию до Варшавы, постараў ше же би тот город постал главни. Недалеко од замку находзи ше катедрала св. Ивана Хрестителя, ёдна зоз трох катедралох у Варшави и ёдна зоз найважнішых сакральных зданий у Польской. Недалеко од тей катедралы змесцела ше незвичайно интересантна церква, а ноши назуву защитніцы Варшавы – церква Богородицы од Милосци. Найвекша ёй вредносць то барокни олтар зоз портретом Богородицы од Милосци. Тиж так, церкву краша незвичайны дзвери. Наволані су „ангелски дзвери“ бо до ніх уградзены скулптуры ангела и Богородицы. Пред дзвермі находзи ше ище незвичайніша статуя каменога медведза. Легенда гвари же слово о зачарованому принцові котри чека же би ше зявела дзвіка чия щира любов може претаргнуць чародійство и враци медведза до живота, враци му людску подобу. На пияцу у Стари гораду находзи ше статуя сирени. Сирена символ Варшавы, а провадза ю даскельо легенди. Перша памятка сирени явія ше на кральовским печацу у 14. столітію. Интересантни податок же сирена першне була хлоп зоз шарканьовим хвостом, але поступно ше тот хлоп „претворел“ до жени, а шарканьов хвост до рыбоваго – а сигурно же є у такей формі атрактивнейша. Варшава наволана желенім горадом пре свойо пошорены парки. Парк Лазіенки найвекши у Варшавы. Интересантни є и прето же у нім вівіркі шлебодно шейтаю и не треба ше зачудовац кед ше людзом прибліжка барз блізко. У парку ше находзи памятніх Федерикові Шопенові. Кед оцеплі, ту ше през лёто организую рижни концерты класичнай музыки. Шопеново меню значне за

Варшавски Барбакан

Варшаву, а Шопен ноши и прикметнік „славни польски син“. Тот польски композитор народзены у малим месце при Варшавы, але ше у Варшавы школовал, та го нешкайша Варшава и присвоеяла. Окрем того памятніку, ту му пошвецены и музей, а тиж так и лавки котри граю. У центру и коло центру на рижних местах инсталаваны модерні лавки котри зоз прыциском на гомбичку „заграю“ Шопеново композіції. Слово о його найзначнішых композіційах, кожда лавка задлужена за ёдну, а на лавки означене дзе ше находзіце и дзе ше находзи шлідуюча лавка котра грає. Шопен умар млади. Прешлосць скептично пише о тым же умар од туберкулози, а науковцы думаю же мал уродзену хибу на шерцу. Шопеново шерцо ше чува у Варшавы у церкви св. Крижа. И двойніста Нобеловка Марія Склодовска Кіры народзена у Варшавы. Вона була перша особы котра дастала два Нобелово награды зоз двух розличных областцах – физики и хемії, а по тераз є и єдина жена котра двойніста Нобеловка. У Новим гораду у улічки Фрета на числе 16 находзи ше ёй родна хижа котра нешка претворена до музею. Не меней значні препознатліви символ Варшавы и Палата культуры и науки. Окрем того же є найвисшее зданіе у Варшавы, визначае ше и по своім випатрунку бо коло нього новозбудовани модерні солітеры. Палату культуры и науки Сталін подаровал Польской. Як така, дакому є як церень у оку и сцели ю вецей раз зваліц, а другім представя вельке архітектонске діло, котре зоз своим випатрунком надополнює рижні стили будованя у Варшавы. За конец видвоюла бим красне место за попіц кафу. Недалеко од Барбакану ёст „Herbaciana i Kawarnia“ Same Fusy коло котрой кед ше прейдзе чуц рижні пахи. Нукашньюсць ёй интересантно рустикально ушорена. Понука рижни и незвичайни смаки кафи, а ёден зоз найинтересантнейших то „Ружова кафа“ – зоз лісточкамі ружи, кардамоном и циметом.

Мануела Дудаш

Стари горад у Варшавы

НАЙШЕ ЧУЄ И ДРУГИ БОК – AUDIATUR ET ALTERA PARS!

Розгварка зоз предсидателем задруги „Вуковарски вина“ паном Ігором Бурчаком

Розуми ше же ше прейг ноци успих нє може посцигнуц, вон ше буде крачай по крачай, сцерпезліво з рока на рок. З уходом Горватской до Европской униї тарговище ше звекшало, зоз самим тим природни шлід потреби зединьования, звекшования продукції на даяки способ. Цек такого роздумованя нашол свой витворене у снованю задруги „Вуковарски вина“. Можеце нам повесц даскельо слова о тим проєкту?

Перши проблем у подручу винарства хто-ри ше зявел тот же Вуковар нігда не бул припознати и познати по продукції вина. Вон од вше мал добрих винарох, але вони не були заступени на тарговищу. Понеже зме шицки барз мали и нєинтересантні зме за тарговище ширших розмірох, при-шли зме на идею же бизме ше обєдини-ти до єдней задруги. Зоз тим бизме источасно мали векшу продукцию вина и ширши вибор сортов и продуктох. З туту идею зме на-шили на добре сотрудніцтво з управу Городу Вуковару на чоле зоз городона-чалніком. Достали зме добри и адекватни простор у самим центру, у старим штредку Вуковару, єден предайни простор и пиньвицу у котрой зме направели коштова-лью и винску пиньвицу дзе стоя нашо гордови з вином. У штирох мешацах кельо робиме у тим нашим просторе, можем ви-значиц лем успих. Локалне жительство як и туристи припознали нас и нашо предаване вина у тих мешацах од кеди робиме на таки способ значнейше звекшане у од-ношено на прешли 2015. рок кед зме ро-бели кади окреме.

У намаганьох даваня рижних туристич-ных змистох у городзе Вуковаре, тата Ваша задруга добре пополнює енолошки дефицит, бо сце зробели крочай на-предок и зоз тим сце постали єден зоз препознатлівих брендох городу. Люд-зе, медзитим, часто думаня же купо-вац вино на таких местах як тата ваша коштовальня драге и треба мац глібшу кишенку як у вельких тарговинских центрох. Можеце нам повесц даскельо слова о тим?

Наш перши циль задруги бул доступносц доброго вина шицким людзом. Зоз тим бизме сцели дзвигнуц уровень культуры випиваня вина при ширшей явносци и зоз тим погар доброго вина каждодніово оможлівич гу добруму єздзеню. У нас, нажаль, ище вше иснүе думане же вина у бутельох и квалитетни вина муша буц драги, цо нє нужно так. Цо ше дотика най-ліпших винох нашо цени велью тунши як винох у тей катэгоріі у других предавал-њох. То и найбаржей прето же ми вино

предаваме з першой руки, од нас продуко-вательох нашему купцови, котрого жада-ме пренайсц и освоїц зоз своім квалитетом доброго локалного вина з того подруча сримского виногоря.

Окрем винох у бутельох предаваце и вино у ринфузі. Яки сорты вина мож при вас купиц и яка им цена?

Першэнствено найвецей продукуєме گра-шевину, вона препознатліва сорта нашого сримского виногоря. Найбаржей є и тро-шена, бо досц добро пристава при векши-ни єдлох. Коло گрашевини наша друга най-познатша сорта то траминац. Вона опосит گрашевини, пристава гу сладким єдлом и десертом бо є сама ароматична и сладка. Окрем тих двох ношашых сортов мame ище: пинот и силванац желені котри тиж квали-тетни добри били вина. Од чарних винох мame франковку як найзаступеншу сорту у трошенню од чарних винох, а окреме дава и добри результаты у наших насадох. Окрем франковки мame и рижни други купажи-рани вина, вони ше состоя зоз двох або трох сортов вина. Тоти спомнуты вина мож купиц у ринфузі. Шицки нашо вина иншак предаваме у трох категорыйох: ринфузі, квалитетни и найліпши вина. Цены наших винох у ринфузі рушаю ше од 12-17 куни по литри. Квалитетни вина пре-даваю ше лем у бутельох, векшина ма цену 30-35 кн, а найліпши вина тиж у бутельох по цени 40-50 кн. Думаня зме же то доступ-ни цени у тих трох категорийох поровну-ющи их зоз другима ценами на тарговищу.

Маце организовані дегустації вина, даяки дні шлебодній дегустації вина або дацо подобне?

Робиме дегустації вина, маме за то и пре-кращнє пошорени простор, але за тера-из ище вше лем у наявных группах. Тематски зме по тера-из мали дегустацию младих винох на швето св. Мартина. То була дегуста-ция за винарох на котрой идуци єдни дру-гим на пробование младих винох оценюєме яка тогорочна продукция винох и яке бу-дзе їх дозреване.

Дегустацию робиме вше фахово и зоз вод-зеньем през коштоване рижних сортов вина, жадаюци коштовательюм прибліжиц چаривносц каждой сорти вина и уживане у ней. По тера-из зме мали рижни групи котри ше организовали и наятели на пробование винох. Найчастейше то людзе котри приду на даяки симпозиум або су службово у Ву-коваре и з тей нагоди маю организовану нащиву „Вуковарским вином“ як локално-му бренду, але тиж и рижни групи вуко-варских туристох и нащивительох котри любителі тей добрей и смачней капки „за-дуркали на нашу капурку“. Вшеляк же ше за кажду дегустацию потребно скорей на-явиц же би то було наисце так як доброму вину швачи, зоз закуску порихтане.

За конец, видно з нашей бешеди же ше робота у своим дзешецрочним цеку по-мали розвива у добрим напряме, модл-їме Вашо закончуюце слово и поручене тим котри можебуц ище вше у дилеми остац, чи щесце гледац далей.

У польопривреди, точнейше у овоцарству и виніцарству, робота вше була чежка и присловка: „У польопривреди ше велью роби, а мало зароби“, стої. Заш лем часи ше меняню, перспективи ест, треба лем упарто робиц. Так як з младей виніци нє мож дораз достац найліпше вино, потребне мац и упартосци, укладаня до технології, непреривно учиц, розвивац ше же би ше посцигло успих. УспиХу дефинитивно ест и я нє раздумуем о даякам одходу.

Мал сом два хвильки вибиваня з родимого краю, єдно було под час Отечественей войны, а друге було пре специализацию у Немецкей. Врацел сом ше бо любим тот сримски край, мам свою визию, верим и перспективу. У 99% препаданя у ово-царстве и виніцарстве гришка почина од недошлідносці самого продукователя, обчекованя же ше нараз робота у тим сектору вибудує. Ест и други обставини котри маю уплів на успих то правда, але так як и у музыки, перше треба мац слуху, знац грац и веџ и добри инструмент мац, и у тим по-требна любов, знане и веџ ту можлівосц же би результати були позитивни. Поручене зоз животного искусства у моім секторе роботи же ту заробку ест, не потребне од-ходзиц дагдзе индзей кед человек ма афи-нититети за таку файту роботи, треба лем велью и упарто робиц, технологійно ше розвивац и витирвац.

Пане Бурчак, дзекуєме Вам на розгвар-ки и красним словам Вашого продуко-вательского искусства и можеме вам и читательюм нашого боку зажадац успиш-ни продуковательни и тот 2017. рок.

о. Владимир Седлак

ПРОДУКЦИЯ И ЧУВАНЕ ПОЖИВИ ПРИ РУСНАЦОХ

Пожива и вода два елементи иоснованя людскаго жывота без хторих нє мож обастац и гоч кельо кождому чловекови понасоб важни духовни стан у його жывоце, без поживи и води чловеково цело нє може обастац, примушене є на препасц, односно на тілесну шмерц. Прето през историю чловеческаго роду пожива ма вельку улогу. Способ костираня и файта поживи у першым шоре завищела часци швета у хторей ше жиє, односно о поднебю и клими на одредзеним подручу, як и поживи и можлівосці ёй продукції и чуваня. Чловек на початку свойого иоснованя як ловар меса кождоднёво доставал швиже так же животині лапал у природи, але през століття постава земледілец, хова статок и на тот способ приходзи до поживи за хтору зоз часом похопел як ю треба обробиц и чувац през час кед одредзеней поживи, як животиньского так и рошлінскаго походзеня, пре природни условия у одредзених часцох рока нєт.

Як медзи другима народами, та так и медзи Руснацамі поживи ше дава-ло вельку увагу. За предпоставиц же Руснак у старым kraju нє мал вельки вибор у поживи, бо як и шицко друге вельке панство по швеце, и панство у старым kraju найвироятнейше нє было благонаклоне роботней, парастской часци народа котра робела и доставала телью поживи же би нє умарла од гладу.

Сам приход на просторы Панониї нє принесол такой лёгчайши жывот, нє было лёгко, але з рока на рок и Руснак на тих просторах постал стаємни житель, здобул почитоване од припаднікох других народах як шорови и вредни пааст котри ше стара за себе, свою фамелию и народ. Векшином пааст Руснак доходзи до квалитетней поживи, меса, млека и заградковых и польоділских рошлінох прилапляюци способ обробку и чуваня поживи як то робя и шицки паасты у тих крайох.

Перши 70 роки 20. столітия способ продукції, обробок як и способ чуваня поживи бул стаємни и през тоти часи нє приходзело до даяких вельких пременкох.

Заградково и польоділски рошліни при котрих ше хаснє зарно за костиране чувало ше у окремних простори-йох за тримане зарна кукурици, жита, пасулі, а рошліни при котрих ше хаснє корень, як цо кромпя, желенява и подобне чували ше у долікох або пиньвицох. Цибулі було место на по-йдзе, бо ёй нє завадза кед змаржне и так далей.

Цо ше дотика чуваня меса, воно муши буц иншак чуване, бо, як знаме, нє може длого стац на вонкашній цеплоти, бо под ёй дійством приходзи до розвою микроорганизмох и бактерийох котри приводза до препаданя меса, а на тот способ постава опасне за людске здраве. У тих ше часох месо чувало на два способы. Колячки окончовани през жиму та ше вец швиже месо кладло до росолі и на тот способ ше го чувало од микроорганизмох и бактерийох котри ше у таким сланим штредку нє могли розвиц, а по одредзеним часу у росолі месо ше кладло на дим и на тот способ конзервовало за длуги час и могло ше го хасновац през цали рок без страху же ше загуби и начкодуе здравю домашніх. Шейдэшатих роках по валалох исную месаре котри по потреби купцох колю през цали рок и предаваю месо у своїх месарньох и на тот способ обезпечую швиже месо. Месо котре чуване у росолі дакеди ше и два раз виваривало пре свою сланосц, а месо ше могло заляц до масци и на тот способ зачувац одредзени час од губеня. Початком седемдзешатих роках приходзи до вельких пременкох, зявлю ще фрижидери и змаржляки, а зоз німа ше меня и способ чуваня меса и його продуктох. Тераз у росолі лэм шунка, сланіна и даєдно реберко за пасулю або ва-

рену капусту, шицко друге месо идзе до змаржляку дзе може стац и до 7-8 месаци. Змаржляк принесол праву революцию у способе чуваня шицких файтох меса и месових продуктох, а тиж так ше предлужує можлівосц хаснованя и замарзнутих заградкових рошлінох.

Но и попри таких добрих можлівосцох чуваня меса концом прешлого 2016. року були зме шведкове зявеня зараженого меса зоз салмонелу так повесц у шицких тарговинских центрох. Инспекторе пренаходзели заражене месо зоз ту бактерию котра при нас людох виволує вельки здравствени проблеми. Салмонела бактерия котра виволує преганячку, поврацане, горучку, а кед ше ю на час нє замеркує и нє лічи, може привесц и до шмерци. Пред даякима 50-60 роками салмонели нє было бо векшина меса продуквана дома на валале, но нешка нє знаме одкадз месо котре ше предава у тарговинских центрох, односно зоз хторей є держави увежене и кельо стало у змаржляку, а вец ше предава як швиже и кошта 17-18 куни по кили. Наисце ше мушиме запытац яке месо ёме и якого квалитету и кельо воно хаснє-чкодує нашому здравю. Кед бизме ище знали зоз яку покарму тот статок кармени и у яких є условийох ховани. Нешка продуктователь же би випродуковал таке туне месо муши мац и туню покарму, житарки котри велью зродза, а же би ше то посцігло, треба у продукції хасновац вельке количество хемійных средствох за защиту од хортот, чкодлівцох, коровча, а вец ту ище и генетски модификовани рошліни и хто зна ище чого шицко. У нешкайшим чаше лэм на валале на малих газдовствах котри продукую лэм за себе, як месо так и заградково и польоділни рошліни на малих поверхносцох, маме гевту наисце праву природну и квалитетну домашню поживу здраву за нашо тілесне здраве.

Томислав Рац

Рочна скупштина ФК Петровци

НАЙВАЖНЕЙШЕ ВОЙСЦ ДО ВИСШОГО РАНГУ

Технічно по обичаю добре порихтана и водзена порядна звитна рочна скупштина ФК Петровци тирвала 12. фебруара лем даяки 40 минути, односно точно тельо кельо требало часу за пречитац звити о поробеним у 2016. року и плани за 2017. рок. Шицки вони без разправи єдногласно прилапени.

У ніх ше, медзі иншим, могло чуц же ше и у прешлім року найвекша увага дала змагательному сегменту хтори у результатским змислу мож подзеліц и календарски по полі - на першу, подлу часц, за забуц, и другу, успишну, у хторей освоєни 3. Мемориални турнір Звонка Маньоша Фрица и перше место на концу єшенськай полусезони у Трецій ліги ВСЖ ФС Вуковар. На турніру на пригодни способ означена и 70. рочніца снованя клуба.

Од инфраструктурних роботах треба визначиц ушорене простору за паркиране и садзене туйох з двох бокох терна.

Шицки активносци у финансійним и матеріяльним змислу з найвекшай часци оможлівела Општина Богдановцы, чий заменік

началніка Марио Павлович визначел добре медзисобне сотрудніцтво и почитоване и наявел же так будзе и у тим 2017. року.

А у нім найважніши циль конечни уход до Другей ліги ВСЖ ФС Вуковар. На поволанки першенства заліха 4 боди и велька и мала, але шицки прешвечени же после змаганя процив Липовачи на домашнім терену у остатнім 14 колу, будзе одгуковац клубска гимна «Петровски дзвон дзвоні». З тим уходом конечно би мушела зажиц и даєдна младша категория, найвироятнейше пионирска.

И у тим року предлужи ше укладац до нови и добудови спортских обектах и самого терену, а стредком авгуаста на разпорядку 4. Мемориални турнір Звонимира Маньоша Фрица.

Звонимир Ерделі

ТУРНИРИ У БЕЛИ У ПЕТРОВЦОХ

Рац и Гарди найлепши на фодбалскім, а Миланович и Лехолат на ловарскім...

Бела як найпопуларнейше каратарошске бависко и найчастейша розвага, поготов у хлопских дружтвах у жимских часах, на тих просторох знова була єдини, условно поведзене лем пре змагательни харктер, сопрт у хторим у Петровцох організовани турніри.

По традиції перши турнір организовал ФК Петровци 3. и 4. фебруара. На нім участвовали 14 пари, 12 петровски и по 1 зоз Миклошевцох и Старих Янковцох. Найуспишніши пары були Томислав Рац и Златко Гарди хтори после шицких победох у групи у змаганю

за перше место победзели найстарши пар на турніру, Владимира Костелника и Владислава Маньоша. Треце место освоєл пар Борис Гача и Дарийо Мазур.

О тидзень, 10. и 12. 02. отримани други турнір хтори тиж традиційно організує ЛД Єлень. На турніру участвовали 11 пари, угловним розлични у одношено на предходни турнір. Победзел пар Міле Міланович и Стіпе Лехолат, други були Александар Поляк и Го-ран Токарски, а треци пар зоз Старих Янковцох Ілля Мілевич и Міленко Ма-глов. На обидвох турнірох три першопласовани достали матеріяльни награди, а за шицкох учащнікох организованы заєдніцки вечери.

Звонимир Ерделі

PREDsjEDNICI UDRUGA SAVEZA RUSINA RH 2017.

Predsjednica Saveza

Dubravka Rašljanin
31000 Osijek, Banjalučka 1
savezrusina@gmail.com
dubravka.raslanin@konzum.hr

Animator kulture i tajnik Saveza

Zvonko Kostelnik
Vijeća Europe 93
32000 Vukovar
savezrusina@gmail.com
zvonko.kostelnik@vu.t-com.hr

Podpredsjednik Saveza

Vlado Rusin
Vijeća Europe
32000 Vukovar
kudosifkostelnik@gmail.com

Predsjednik KUD-a

Željko Kostelnik
J.B. Jelačića 50 A
32229 Petrovci
kud.joakim.hardi.petrovci@vu.t-com.hr

Predsjednik KUD-a

Melanija Pap
Kanovečka 5
32100 Vinkovci
papnikol5@gmail.com

Predsjednik KUD-a

Slavko Ždinjak
Rusinska 14
Mikluševci
32238 Čakovci
kudojakimgovlja1950@net.hr

Predsjednik KUD-a

Vladimir Provič
Branka Luginje 39
51211 Matulji
vladimir.provci@gmail.com

Predsjednica Savjeta Nove Dumke

Dr.sc. Oksana Timko Đitko
Daruvarska 7
10000 Zagreb
oksana.timko-djitzko@zg.t-com.hr

Predsjednik KUD-a

KD Rusina Cvelferije
Zvonko Hrubenja
Vladimira Nazora 30
32261 Rajev Selo
hrubenjazvonko@yahoo.com

Predsjednica KPD-a Rusinka i Rusin Zagreb

Olenka Gršković
Vlade Gotovca 19
10000 Zagreb
olenka.grskovic@gmail.com

Predsjednik KUD-a Osif Kostelnik Vukovar

Vlado Rusin
Vijeća Europe
32000 Vukovar
rusinvlado@gmail.com
kudosifkostelnik@gmail.com

Predsjednik Društva Rusina i Ukrainaca „Kaljina“ Rijeka

Boris Denisjuk
Drage Gerwaisa 13
51000 Rijeka
kaljina_rijeka@yahoo.com

Predsjednica KUD-a Rusina Osijek

Tatjana Mikloš
Trg Slobode 9
31000 Osijek
kud.rusina.osijek@gmail.com

ПРЕДСТАВЯНЄ КНІЖКИ МИКОЛИ ПАПА

Всботу, 18. фебруара, у Миклошевцах у організації КУД „Яким Говля“ и Союзу Русинох РГ отримане представяне книжки Миколи Папа „Страданє Руснацох у Отечественей войни 1991./ 92.“ котра вишла 2016. року у видавательству Союзу. Кніжка представя єдну файту документарного тексту котри указує на улогу и страданє Руснацох у Отечественей войни. Окрем того, автор дава и кратки огляд основних податкох о Руснацох у Горватской котри будзе хасновити за гевтих котри ше перши раз стретаю зоз Руснацми.

Представяне водзела главна и одвічательна редакторка видавательства Союзу Вера Павлович. Рецензию написал и представел полковнік у пензії, професор Иван Грчич, а о книжки и о проблематики Руснацох вообще бешедовал др Томислав Мишир. Мена погинутых и несталых читал новинар Юрай Бичанич. Автор монографії Микола Пап наглашел же вона написана насампредз за Руснацох котри не сцу забуц свойо жертві у Отечественей войни и жадаю их приказац пред ширшу горватску явносцу. У книжки вон дава велі документовані податки, числа и дияграми, алє зазначає же „етнічны и духовни утрати Руснацох огромни и не мож их выражиц зоз числами“. На концу автор приходзи до пессимистичного заключеня же „руска етніцка засудніца чишилі свойо остатній дні у Горватской“, а то, медзи иншим, очиглядно потвердзує и тот факт же промоцию книжки нащивело мале число Миклошевчаньох.

Леся Мудри

Мена забитих и биографії читал Юрай Бичанич

З ліва на право Мікола Пап, Томислав Мишир и Юрай Бичанич

Томислав Мишир представел зміст книжки

Слово рецензента Ивана Грчича

Редакторка книжки Вера Павлович

Нащивител€ промоциї

Публика на промоциї

